

Årsrapport for 2016

Til Kommunal- og
moderniseringsdepartementet

Innhold

1.	Ny giv for personvernet	3
2.	Overordnet vurdering av årets resultater, herunder ressursbruk og måloppnåelse	4
3.	Introduksjon til virksomheten, prioriteringer og hovedtall	5
3.1.	Kort omtale av virksomheten og samfunnsoppdraget.....	5
3.2.	Omtale av organisasjonen.....	5
3.3.	Presentasjon av utvalgte hovedtall siste tre år	6
4.	Årets aktiviteter og resultater	10
4.1.	Delmål 1: Virksomheter og borgere kjenner og anvender personvernregelverket	10
4.2.	Delmål 2: Innebygd personvern ivaretas i utviklingen av nytt regelverk og nye tekniske løsninger ...	21
4.3.	Delmål 3: God kjennskap til rettigheter og plikter i EUs personvernforordning.....	25
4.4.	Delmål 4: Datatilsynet som ombud for personvern nasjonalt og et effektivt talerør for personvern internasjonalt	29
4.5.	Gjennomførte evalueringer og hovedfunn	34
4.6.	En samlet vurdering av hvordan Datatilsynets valg av aktiviteter og bruk av ressurser har bidratt til å nå hovedmålet.	36
5.	Styring og kontroll i virksomheten	37
5.1.	Redegjørelse for vesentlige forhold/endringer ved Datatilsynets planlegging gjennomføring og oppfølging	37
6.	Vurdering av framtidssikter	41
6.1.	Forhold i og utenfor Datatilsynet som kan påvirke virksomhetens evne til samfunnsoppdraget vårt	41
6.2.	Særlig om vår evne til å løse samfunnsoppdraget på lengre sikt, og konsekvenser utviklingen beskrevet over får for Datatilsynets evne til å oppnå resultater, gjennomføre tiltak og prioritere	45
7.	Årsregnskap	47
7.1.	Ledelseskomentarer.....	47
7.2.	Prinsippnote for årsregnskapet.....	48
8.	Vedlegg	50
A.	Oppstilling av bevilgningsrapportering	50
B.	Oppstilling av artskontorapporteringen.....	52
C.	Likestillingsrapportering.....	56

1. Ny giv for personvernet

Datatilsynets årsrapport oppsummerer året som nettopp er over. Her kan man lese om viktige tilsyn, hvor mange som henvender seg til oss, hvor mange mediehenveler vi har mottatt og hva som skjer i de viktigste sektorene vi jobber med.

Men det er ett tema som er særlig viktig for personvernet akkurat nå, nemlig personvernforordningen som trer i kraft i mai 2018.

Det finnes i dag knapt noen grense for hva som kan samles inn av opplysninger om oss, og hva de kan brukes til. Den teknologiske utviklingen går rasende fort, og det er svært krevende for lovgivningen å henge med i svingene. Tross dette, eller kanskje nettopp derfor, er det veldig bra at det kommer et nytt, modernisert personvernregelverk. Kort fortalt er det tre grunnpilarer i det nye regelverket:

- Forhåndskontroll vil i stor grad erstattes av etterkontroll.
- Virksomhetene får en sterkere forpliktelse til å lage rutiner, få på plass avtaler og jobbe systematisk for å følge regelverket.
- Borgernes rettigheter styrkes.

I tillegg får Datatilsynet mulighet til å utstede langt større overtredelsesgebyrer, men minst like viktig er at vi også skal legge vekt på å utvikle bransjenormer og gi rådgivning til virksomhetene, for å nevne noen eksempler

Norske virksomheter har en stor oppgave foran seg før de kan si seg klare til å følge lovens bestemmelser. Vår erfaring er nemlig at det står relativt dårlig til i en del sektorer, og dette inkluderer så absolutt også offentlig sektor. Dette bekreftes gjennom de mange tilsynene vi har gjennomført hos norske kommuner de siste årene. Samtidig opplever vi svært stor interesse fra nær sagt alle om det nye regelverket. Viljen til å etterleve regelverket er stor. Det er evnen, og kjennskap til regelverket, som er utfordringen. Det gjør at vi i Datatilsynet også har en oppgave for oss. Det er selvsagt slik at det er den enkelte virksomhet som skal sørge for å følge reglene. Dette understrekes enda tydeligere i det nye regelverket enn i dagens. Men mange vil være avhengige av god veiledning fra Datatilsynet. Norge har svært mange små og mellomstore bedrifter. Mange bedrifter i oppstartsfasen har nettopp som forretningside å bygge tjenesten på personopplysninger, og det vil utvilsomt være krevende å helt på egen hånd finne ut hvordan man skal følge regelverket.

Dette til tross, vi ser optimistisk på framtida. Det nye regelverket vil få stor betydning for norske borgeres personvern, og heldigvis hører vi stadig flere si at skikkelig behandling av folks personopplysninger er en konkurransefordel. Og i en tid der dette opptar stadig flere kan det bli kostbart omdømmemessig å trå feil.

Derfor er det heller ikke overraskende at den nye forordningen var blant Datatilsynets viktigste prioriteringer i 2016.

I tillegg har vi i meldingsåret valgt å fokusere særlig på personvern i justissektoren, helse- og velferdssektoren og det omfattende digitaliseringsarbeidet som skjer i offentlig sektor. Vi brukte også mye kapasitet på oppfølging av rapporten «Det store Datakappløpet». Dessuten startet vi forberedelsene til det nye felles europeiske personvernregelverket som vil tre i kraft i mai 2018.

2. Overordnet vurdering av årets resultater, herunder ressursbruk og måloppnåelse

Datatilsynets hovedmål er *et godt personvern for alle*. Hva som ligger i dette endrer seg over tid. Markeder snus på hode, kjente selskaper forsvinner og nye vokser opp. Å vite hva som skjer med egne data i dag, og i årene framover, er svært krevende. Men det er også vanskelig for offentlige og private virksomheter å orientere seg i et mylder av tilbydere og navigere riktig i et komplisert regelverk som ikke alltid gir klare svar.

Datatilsynet er tilfreds med året 2016. I denne meldingen vil vi gå gjennom hva vi har oppnådd på de ulike delmål, og vi vil redegjøre for ressursbruken vår. Å måle oppnådde resultater er krevende, men vi mener vi gjennom en lang rekke aktiviteter i sum har bidratt til at norske innbyggere har fått et bedre personvern enn de foregående år. Vi vil gjerne presentere følgende, på ingen måte uttømmende liste, over aktiviteter vi særlig mener har bidratt:

- Vi har økt antall tilsyn betydelig og kommunisert funnene tilbake til sektoren
- Vi har gjennomført de første tilsynene mot politiregistre, i tillegg har vi bl.a. gjennomført tilsyn mot sentrale helseregistre og mot en rekke offentlige etater og kommuner
- Vi har behandlet 300 flere saker enn året før
- Vi opplever økt etterspørsel etter foredrag, flere besøk på hjemmesiden vår og flere medieoppslag enn året før.
- Vi har gitt råd i ca. 800 flere saker enn foregående år
- Vi har vært mer aktive på den internasjonale arena enn noen gang
- Vi har avholdt en lang rekke råd- og veiledningsmøter for å bidra til godt personvern hos norske virksomheter, blant annet om innebygd personvern
- Vi er et av de mest kompetente datatilsyn i Europa på spørsmål knyttet til Big Data, profilering og kommersiell utnyttelse av personopplysninger
- Vi har behandlet saker knyttet til internasjonale aktører som Facebook, Runkeeper og dukken Carla
- Vi har deltatt i arbeidsgruppe og prosjekter
- Vi har igangsatt et betydelig arbeid for å få norske virksomheter til å forstå hvor viktig det er å begynne å jobbe nå med de nye kravene i personvernforordningen
- Vi har inngått partnerskap med CCIS og utviklet kontakten med forskning- og utviklingsmiljøene ytterligere.
- Vi har arrangert vårmøtet i Berlin-gruppen i Oslo.

Etter vår vurdering har vi oppnådd hovedmålet for 2016.

Bjørn Erik Thon
Direktør

3. Introduksjon til virksomheten, prioriteringer og hovedtall

3.1. Kort omtale av virksomheten og samfunnsoppdraget

Datatilsynet ble opprettet i 1980 og er et uavhengig forvaltningsorgan under Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Vårt viktigste oppgave er å håndheve reglene i personopplysningsloven. Vi skal også fremme personvern som en sentral verdi i samfunnet. I dette arbeidet bruker vi ombudsrollen vår ved å ta i bruk ulike formidlingskanaler og ved å delta aktivt i det offentlige ordskiftet om personvern.

Personvern handler enkelt sagt om retten til et privatliv og retten til å bestemme over egne personopplysninger. Personvern er en menneskerettighet som skal sikre hensynet til den enkeltes personlige integritet, men det er også en ideell interesse og er svært viktig for å sikre felles goder i et demokratisk samfunn.

Det vil for eksempel være uheldig dersom enkeltpersoner begrenser sin deltagelse i den åpne meningsutvekslingen og politiske aktiviteten fordi de frykter at opplysninger om personlige forhold vil bli trukket frem og gjort til allmenn oppmerksomhet. Det vil også være uheldig og undergrave demokratiet dersom de setter begrensninger på seg selv fordi de er redde for at myndighetene registrerer og lagrer opplysninger om deres kommunikasjon med andre, om ferdselsmønster, interesser eller uttrykk for holdninger. Datatilsynet må derfor jobbe aktivt for å oppnå en god ivaretagelse av personvernet i avveiningen mot andre samfunnsinteresser.

Det er fastsatt fire delmål for Datatilsynet i 2016:

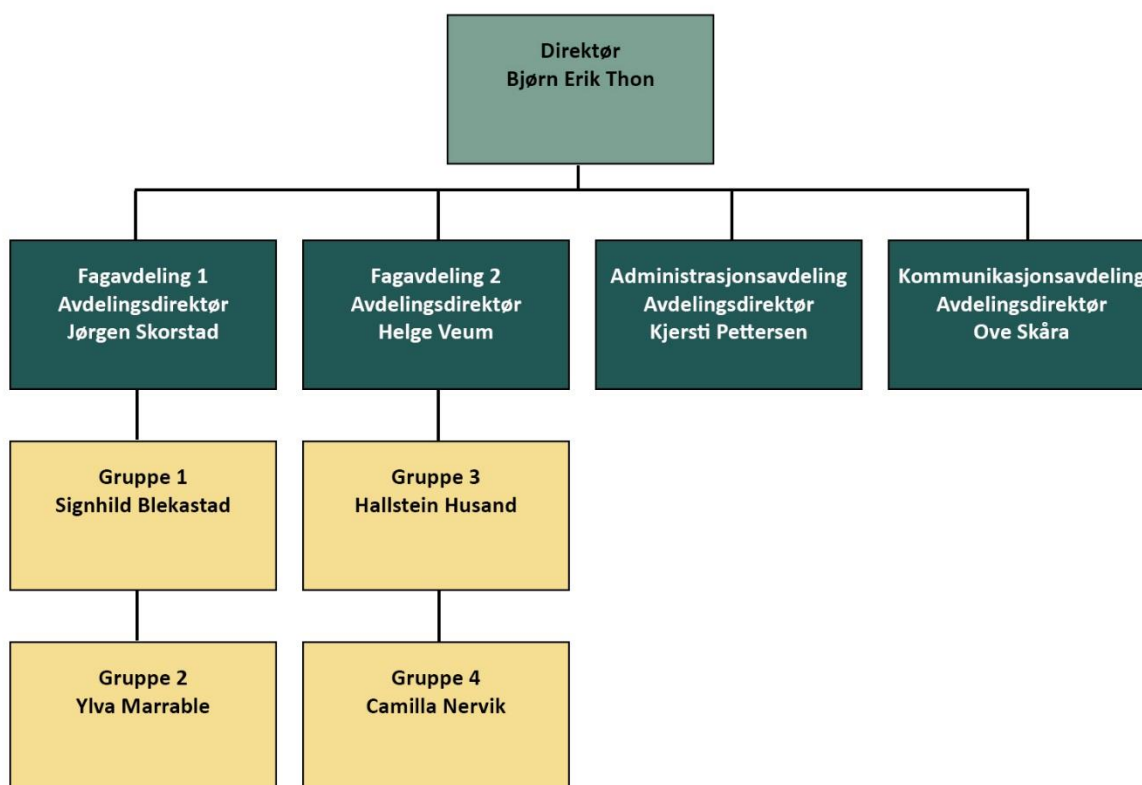
- At virksomheter og borgere kjenner og anvender personvernregelverket.
- At innebygd personvern blir ivaretatt i utviklingen av nytt regelverk og nye tekniske løsninger.
- God kjennskap til rettigheter og plikter i EUs personvernforordning.
- At vi er ombud for personvern nasjonalt og et effektivt talerør for personvern internasjonalt

3.2. Omtale av organisasjonen

I 2016 har Datatilsynet hatt 47 årsverk til disposisjon (57 prosent kvinner og 43 prosent menn). Av disse årsverkene er 40 faste stillinger. Fem årsverk er engasjementer opprettet for å forberede gjennomføring av nytt personvernregelverk og to årsverk er knyttet til andre oppgaver. I 2016 har vi også hatt to studenter og en lærling tilsatt deler av året.

Se fullstendig likestillingsrapportering i siste vedlegg.

Datatilsynet ledes av direktør Bjørn Erik Thon. Han ble i mai 2016 utnevnt som direktør for en ny åremålsperiode. Ledergruppen består i januar 2017 av fire menn og en kvinne. Vi har også fire gruppeledere – tre kvinner og en mann.

3.3. Presentasjon av utvalgte hovedtall siste tre år

3.3.1. Budsjett

Datatilsynets budsjett dekker drift og tilsynets løpende oppgaver. I 2016 ble Datatilsynet tildelt 45 587 000 kroner. Dette var en økning på 5 495 000 kroner fra 2015. Økningen dekker kostnader vårt arbeid med å forberede innføringen av nytt personvernregelverk. Når overføringene fra 2015 var gjort og tilleggsbevilgning var lagt til hadde vi totalt 48 084 000 kroner til disposisjon i 2016. Fordelt på lønn og drift, utgjorde lønnsutgiftene 32 347 000 kroner (70,9 prosent). Driftsutgiftene utgjorde 13 240 000 kroner (29,1 prosent). Lønn per årsverk var i gjennomsnitt 688 000 kroner.

Oversikt over bevilgninger de siste årene:

År	Bevilgning
2013	37 753 000,-
2014	38 264 000,-
2015	40 092 000,-
2016	45 587 000,-

Se fullstendig oversikt over årsregnskapet i *Kapittel 7* og i vedleggene.

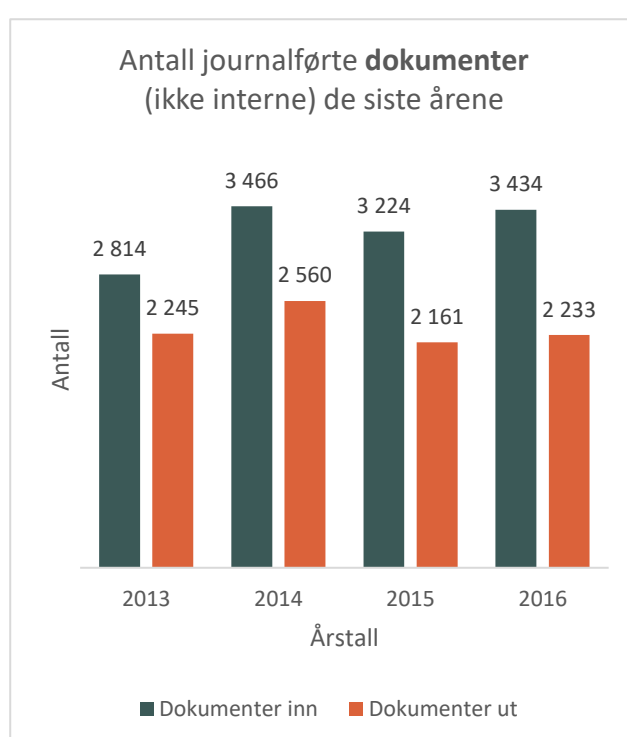
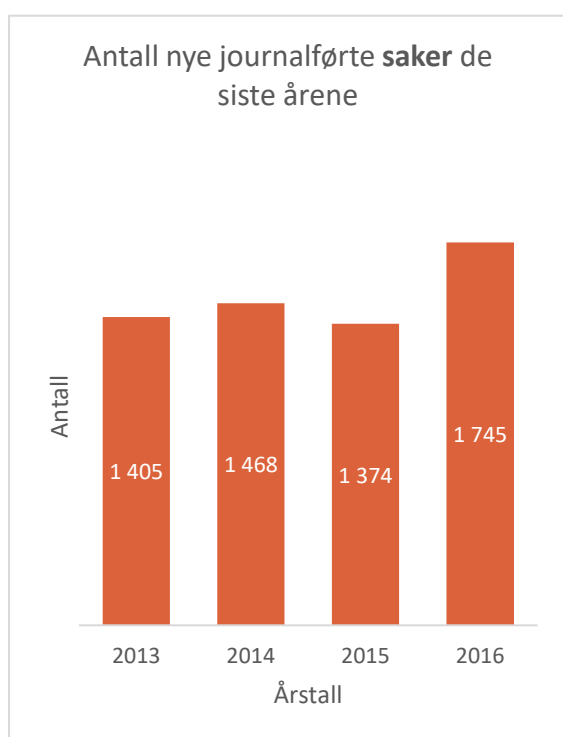
3.3.2. Saker, vedtak mv

Antall saker og saksdokumenter

I løpet av 2016 er det registrert 1 745 nye saker i tilsynets elektroniske saksbehandlingssystem. Gjennomsnittstallet for de siste fem årene er på omtrent 1350 nye saker i året. Vi opplevde altså en betydelig oppgang i antallet sakshenvendelser i 2016, se oversikten nedenfor.

Noe av økningen i 2016 kan trolig forklares med at det kom inn langt flere saker enn tidligere om overføring av personopplysninger til USA. Dette har trolig sammenheng med at Safe Harbor-ordningen ble kjent ugyldig av EU-domstolen i oktober 2015, noe som førte til at det kanskje viktigste rettslige grunnlaget for å overføre personopplysninger til USA falt bort. I stedet ble det nødvendig å forhåndsvarsle Datatilsynet om, eller søke om Datatilsynets forhåndsgodkjenning av, denne typen dataoverføringer.

Antallet innkomne **dokumenter** i løpet av året er 3 434. Dette er på linje med de siste årene.

Konsesjoner

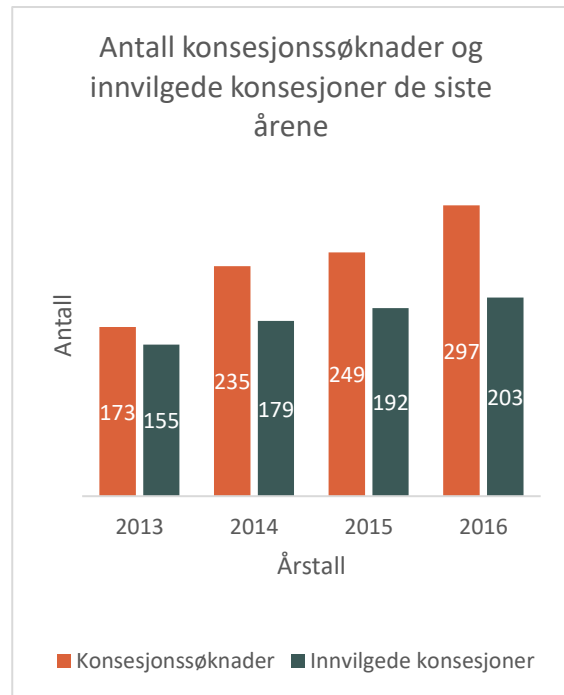
En av Datatilsynets lovpålagte oppgaver er å behandle og ta stilling til konsesjonssøknader. I 2016 har vi til sammen behandlet 297 konsesjonssaker. 203 søknader er innvilget og 90 av sakene gjelder endringsvedtak. Kun fire søknader er avslått.

De fleste konsesjonssøknadene gjelder forskning eller opprettelse av registre i helsesektoren. Vi ser også et økende antall saker som gjelder tillatelser til utstrakt behandling av personopplysninger for å kunne tilby personaliserte tjenester, særlig i forsikringsbransjen.

Arbeidet med konsesjoner er blant de mest tidkrevende oppgavene vi har. Behandling av konsesjonssøknader er en forhåndskontroll av om søkerens planlagte databehandlinger oppfyller regelverkets krav. Det er ofte nødvendig med kontakt mellom søker og Datatilsynet for å få avklart diverse spørsmål i løpet av denne godkjennelsesprosessen. Aktuelle spørsmål kan gjelde det rettslige grunnlaget for databehandlingen, internkontroll, eller tiltak for å redusere personvernulempene.

Vedtak, overtredelsesgebyr og klagesaker

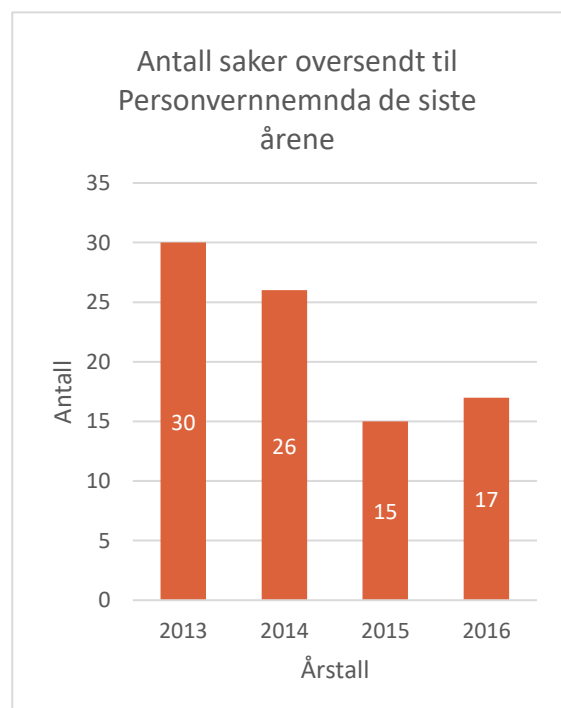
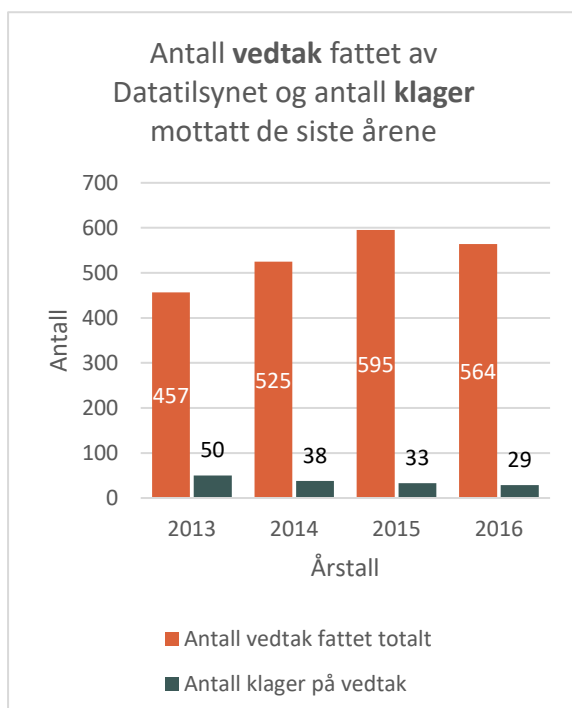
Vi fattet 564 forvaltningsvedtak i 2016. Dette er en liten nedgang sammenlignet med 2015. Antall fattede vedtak i 2016 ligger likevel over snittet for de siste fem årene. Vi mottok bare 29 klager, noe som viser en svak nedgang i antall klager gjennom de siste årene.

I løpet av 2016 er 17 saker oversendt til Personvernemnda, for endelig klagebehandling der.

Samtidig har vi mottatt nemndas vedtak i 26 saker. Kun i fire av sakene har klager fått fullt medhold i sin klage. Se fullstendig oversikt over antall saker som ble oversendt til nemda under *Vedlegg*.

I 2016 fattet vi 22 vedtak om overtredelsesgebyr. Sakene gjelder for eksempel ulovlig innsyn i arbeidstakers epostkasse, ulovlig publisering av følsom personinformasjon på internett, og ulovlig kameraovervåkning. Dessuten er det gitt overtredelsesgebyr i en håndfull saker som gjelder kredittvurderinger som er gjennomført uten at det har vært et saklig behov for det, slik regelverket krever. Det laveste gebyret var på 25 000 kroner, mens det høyeste var på 500 000 kroner.

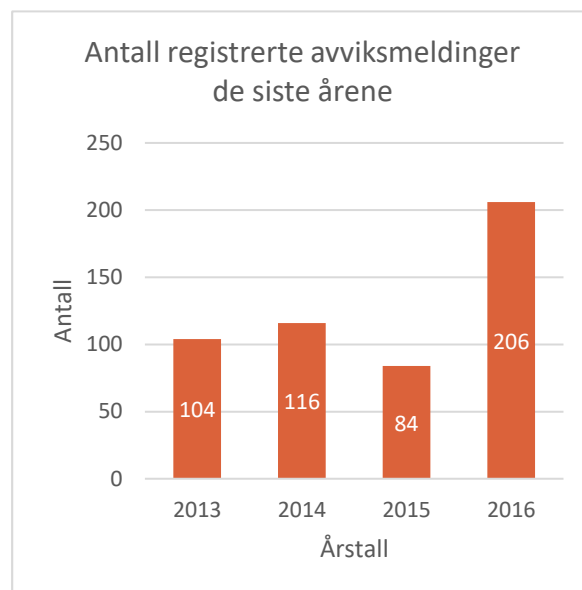

Særlig om avviksmeldinger

Hendelser som har medført uautorisert utlevering av personopplysninger der konfidensialitet er nødvendig, skal rapporteres til Datatilsynet.

I 2016 mottok vi 206 slike avviksmeldinger. Vi nevner dette spesielt, ettersom det er en markant økning sammenlignet med tidligere år. De fleste meldingene kommer fra bank- og forsikringsbransjen, og i tillegg fra offentlig sektor, inkludert helsesektoren.

Rapporterte avvik er en indikator på hvor godt virksomhetene fanger opp avvik, og hvor godt de kjenner til den forskriftsfestede rapporteringsplikten. Dette er trolig også en indikasjon på at kunnskap om den nye personvernforordningen øker blant norske virksomheter, ettersom plikten til å sende inn avviksmeldinger skjerpes.

4. Årets aktiviteter og resultater

Datatilsynet skal i dette kapitlet gi en redegjørelse for, samt analyse og vurdering av resultater knyttet til krav fastsatt i tildelingsbrev og eventuelt øvrige brev». I henhold til tildelingsbrevet skal vi «vurdere effekten av årets aktiviteter» for å oppnå det enkelte delmål.

Vi har valgt å legge opp slik at vi under hver delmål først redegjør kort hvilke aktiviteter vi har gjennomført, og deretter hvorvidt vi mener å ha oppnå delmålet. Vi vurderer også ressursbruken på hvert enkelt delmål.

4.1. Delmål 1: Virksomheter og borgere kjenner og anvender personvernregelverket

4.1.1. *Aktiviteter under delmål 1*

Besøk på nettstedet

Antallet besøk på nettstedet i 2016 går opp. Vi opplever stor interesse for nettsidene om det nye regelverket på personvernfeltet som kommer fra 2018. Vi ser også at bruksmønsteret endrer seg. Stadig flere oppsøker veiledningsmaterialet vårt fra mobil eller nettbrett mens de er på farten. Her er økningen stor, fra 16 prosent til nesten en firedel (24 prosent).

I 2016 har vi begynt arbeidet med å få en oppgradering av nettstedet i 2017, som en forberedelse til at mye av innholdet må endres før forordningen trer i kraft i 2018, se nærmere under delmål 3.

Oversikt over nøkkeltall fra nettstatistikken på datatilsynet.no¹:

	2015	2016
Antall sider på nettstedet (Google site search)	2 360	2 320
Antall besøk til nettstedet	148 000	202 000
Antall sidevisninger	413 000	598 000
Antall sidevisninger pr besøk	2,7	3,5
Gjennomsnittlig besøksvarighet	3 min og 47 sek	3 min 52 sek
Antall søk i søkemotoren på datatilsynet.no	36 300	43 000
Andel besøk fra mobile enheter	16 prosent	24 prosent
Antall publiserte nyhetssaker	58	44

Personvernblogg, sosiale medier og debattinnlegg

Personvernbloggen.no fungerer etter intensjonen og er et rom hvor vi kan reise andre problemstillinger enn vi kan på den ordinære nettsiden. 2200 personer har bedt om varsling på e-post når det kommer nye innlegg. Dette er p.t. flere enn vi har som abonnenter på ordinært nyhetsbrev, som etter relansering i desember 2016 har en noe mindre abonnentbase.

Vi følger med på omtale av Datatilsynet og temaet personvern på Twitter, og besvarer raskt de fleste spørsmål og kommentarer som kommer via denne kanalen. Vi har i 2016 hatt tre kronikker og debattinnlegg i ulike papirbaserte medier.

¹ På grunn av et problem med statistikkverktøyet vårt, har vi ikke statistikk for de første fire månedene av 2016. Tallene over er for perioden mai-desember 2016.

Oversikt over noen sentrale tall²:

	2012	2013	2014	2015	2016
Innlegg på Personvernbloggen	-	41	50	40	30
Besøk på Personvernbloggen	-	8 000	20 000	-*	*
Twittermeldinger	391	220	193	177	178
Twitterfølgere	7 500	10 065	12 392	14 100	15 000
Kronikker og debattinnlegg i andre medier	10	8	9	9	3

Mediekontakt

Mediene vurderes som en svært viktig kanal for Datatilsynets budskap, og det er jevn pågang og interesse fra disse. Vi legger stor vekt på å ha et profesjonelt forhold til mediene. Dette innebærer at vi skal ha god tilgjengelighet og et høyt servicenivå overfor journalistene. Dette mener vi å ha lykkes godt med også i 2016.

I løpet av året har vi registrert 618 besvarte mediehenvendelser. Det er noe lavere enn året før, og viser en fortsatt nedgang i antall direkte henvendelser fra medier:

	2013	2014	2015	2016
Medie h envendelser ³	850	800	650	618

Medieovervåkingstjenesten Opoint har registrert til sammen 2 144 oppslag i internettbaserte medier hvor Datatilsynet er omtalt i løpet av året. Det er en økning på 14 prosent sammenlignet med 2015.

	2013	2014	2015	2016
Medieoppslag⁴	3 632	2 920	1 864	2 144

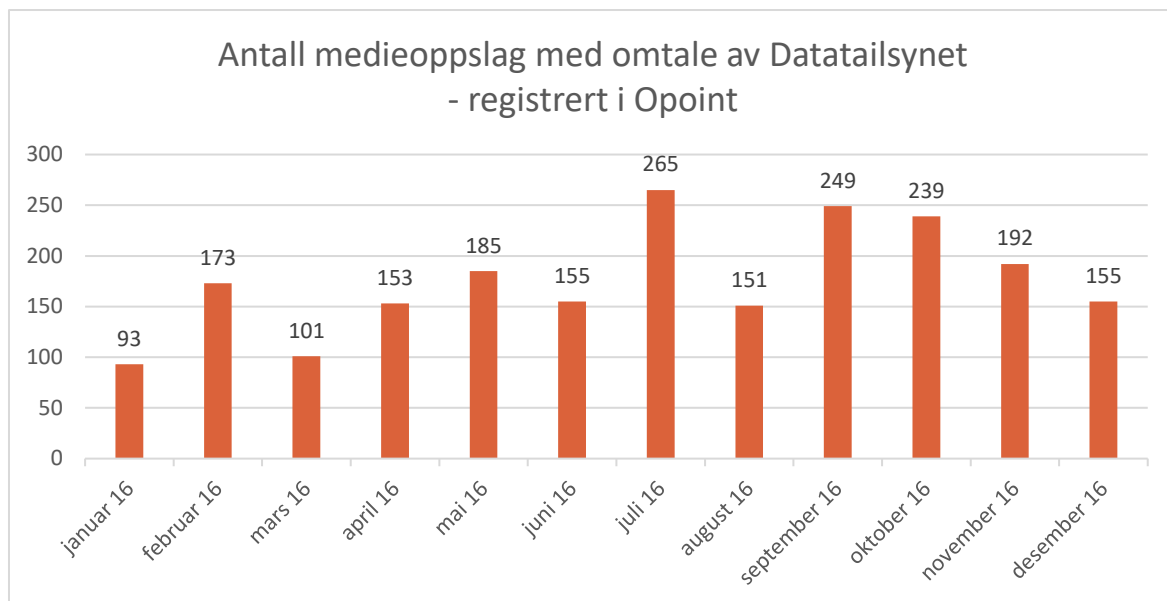
Dette var noen av de temaene som fikk mest medieomtale i 2016:

- Brukervilkår i mobilapper (treningsapper og pokemon-go)
- Facebook at work
- Nye politimetoder og digital grensekontroll
- Barns personvern
- Personvern i skole og barnehage
- Tollvesenet vil lagre bilder av alle biler som krysser grensen
- Storbank vippser kundeinfo til FacebooPolitiet kan få videokamera på uniformen

² Vi har ikke besøkstall for Personvernbloggen 2015 og 2016 på grunn av en feil i statistikkverktøyet.

³ Registreringssystemet vårt er etablert til bruk av kommunikasjonsavdelingens medarbeidere for å sikre en best mulig oversikt og koordinering i vår kontakt med mediene. I tallene inngår derfor ikke mediehenvendelser som går direkte til øvrige ansatte. Det reelle antallet er derfor høyere enn de registrerte henvendelsene.

⁴ Det varierer noe fra år til år hvordan Opoint rapporter, så tallene er ikke helt nøyaktige.

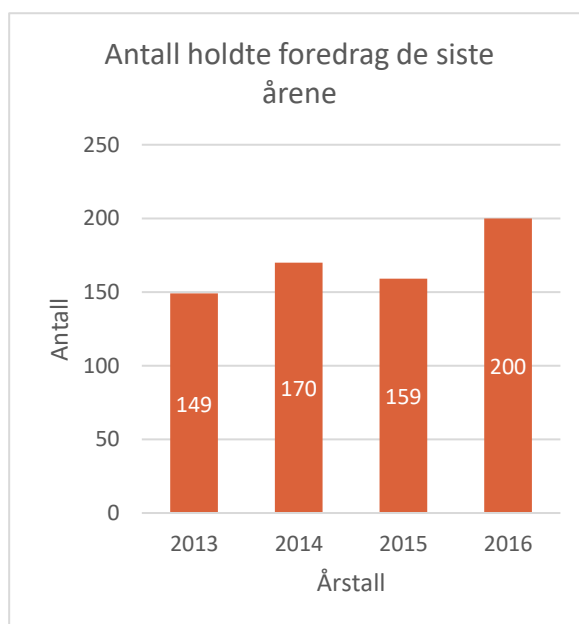

Foredragsvirksomheten

Gjennom foredrag oppnår vi en unik synlighet. Vi møter og blir tilgjengelig for virksomheter, interesseorganisasjoner, publikum og ulike sektorer på en helt annen måte enn vi gjøre i andre kanaler. Foredragsvirksomheten vår er derfor en viktig del av vår utadrettede kommunikasjonsvirksomhet.

I 2016 holdt vi 200 foredrag på eksterne arrangementer, mot totalt 159 i hele 2015.

Vi får mange forespørsler om å holde foredrag gjennom hele året. Forespørslene vurderes ut fra kriterier som antall deltagere, om temaet er relevant for våre satsningsområder samt vår kapasitet. Vi har som mål å holde mellom 120 og 150 foredrag per år.

Temaene for foredragene varierer. I tillegg til en rekke generelle innlegg om personvern, personopplysningsregelverket, kameraovervåking og Datatilsynet og våre oppgaver, har vi i år holdt flest foredrag om:

- Ny personvernforordning fra EU
- Kommersiell bruk av personopplysninger – det store datakappløpet
- Informasjonssikkerhet, innebygd personvern og ny teknologi

Vi har hatt stor økning både i antall henvendelser om foredrag og hvor mange foredrag vi har holdt. Dette skyldes trolig innføringen av EUs personvernforordning i 2018. Flere av henvendelsene om foredrag har kommet etter at noen har lest eller hørt om den nye forordningen, enten fra oss eller fra andre.

Samarbeidsprosjektet «Du Bestemmer»

Du Bestemmer er en læringsressurs som ble startet opp i 2007, og som vi driver i samarbeid med Senter for IKT i utdanningen. Målet med opplegget er å øke barn og unges kunnskap om personvern, og heve deres bevissthet om valg de gjør ved bruk av digitale medier. De unge skal lære seg å ta kontroll over egne personopplysninger, men samtidig respektere andres opplysninger.

Det kommer jevnlig inn bestillinger på hefter fra hele landet, og nettstedet er svært godt besøkt. Opplegget benyttes ikke bare i skoler, men også av politi, helsepersonell, frivillige organisasjoner, bibliotek, foreldrerepresentanter, til konformasjonsundervisning og lignende. Dette arbeidet genererer også mange henvendelser om å holde foredrag, samt pressehenvendelser om tematikken.

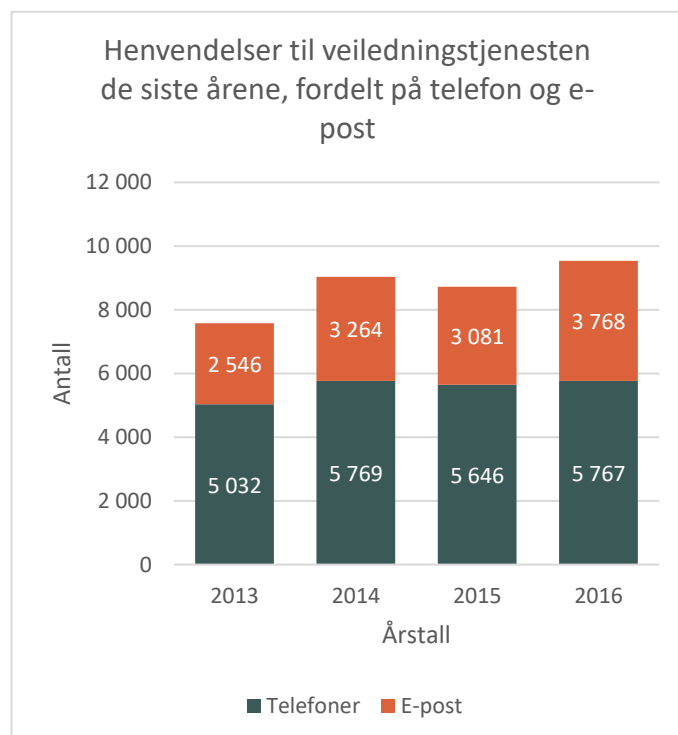
Juridisk veiledning

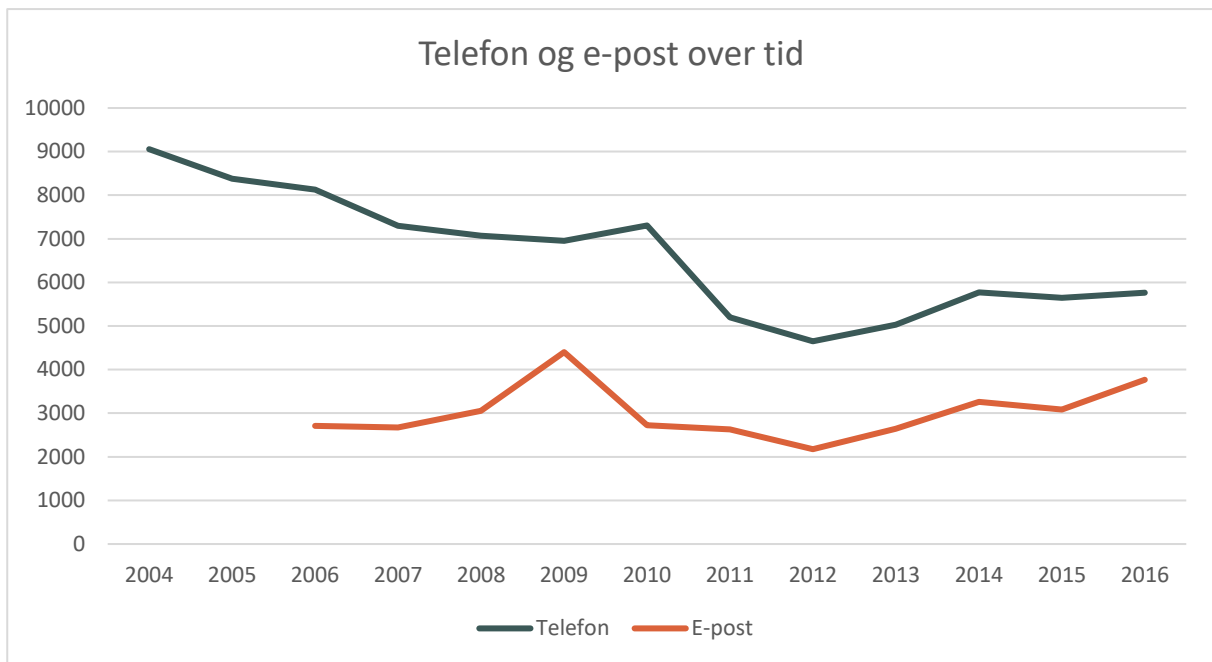
Datatilsynets veiledningstjeneste er et lavterskeltilbud for publikum som har spørsmål om behandling av personopplysninger. Et viktig mål med tjenesten er å gjøre enkeltpersoner i stand til å ivareta egne interesser i saker som gjelder personvern, og bistå virksomheter i å følge pliktene i personvernlovgivningen.

Det er stort spenn i spørsmålene, og de er av både juridisk, teknisk og sikkerhetsmessig art. Svarene vi gir er av veiledende karakter og er ikke bestemmende for rettigheter eller plikter, i motsetning til vedtak som fattes i den mer tradisjonelle saksbehandling.

I løpet av 2016 har veiledningstjenesten besvart 9 535 henvendelser. Dette består av 3 768 henvendelser på e-post og 5 757 per telefon. Sammenlignet med 2015 representerer dette en oppgang på 808 henvendelser.

Det er e-posthenvendelser som står for størstedelen av økningen. Det har de siste ti årene i snitt vært en jevn nedgang i antall telefonhenvendelser. Forklaringen kan være stadig mer oversiktlige og utfyllende nettsider, men en redusert telefontid kan nok også forklare noe av nedgangen i telefonhenvendelser og økningen i antall e-posthenvendelser.

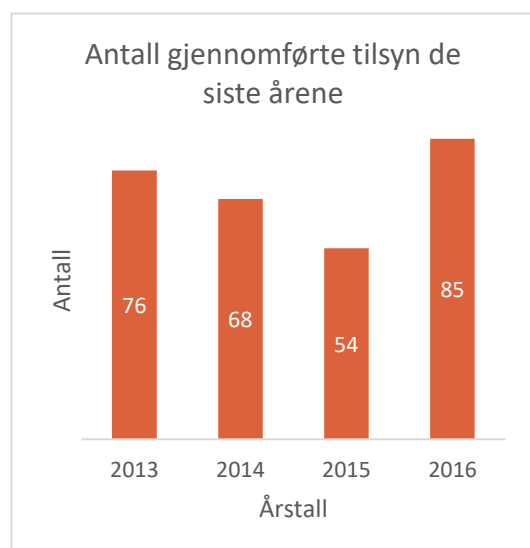
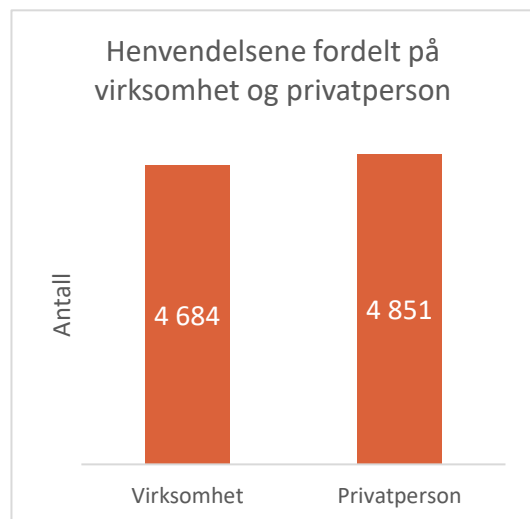

I 2016 har det blitt endret noe på måten henvendelsene til veiledningstjenesten registreres på for å få en bedre oversikt over hva slags type henvendelser vi mottar. En endring i forhold til i fjor, er at vi registrerer om spørsmålet kommer fra en virksomhet eller privatperson. Oversikten viser at fordelingen mellom spørsmål fra virksomheter og privatpersoner er nesten lik.

I tillegg registreres det både hvilken **sektor** henvendelsen hører under og hva som er **tema** for henvendelsen. Tidligere er det ikke blitt skilt mellom sektor og tema. Den nye kategoriseringen gjør det derfor noe vanskelig å sammenligne statistikken med tidligere år. Vi kan likevel si noe om prosentfordelingen for de fleste temaene sammenlignet med fjoråret.

Tilsynsvirksomheten

Gjennomføring av tilsyn/kontroll er en viktig aktivitet for å nå målene våre. Vi skal gjennomføre tilsyn på prioriterte områder basert på risikoanalyse. Vi skal videre systematisere og kommunisere funnene, samt følge opp etterlevelsen av pålegg. Hvilke virksomheter vi faktisk velger å kontrollere, faller normalt i to kategorier; virksomheter hvor vi antar at det er en særskilt risiko, og representative virksomheter hvor vi ønsker å avdekke status innenfor en sektor eller et tematisk område.

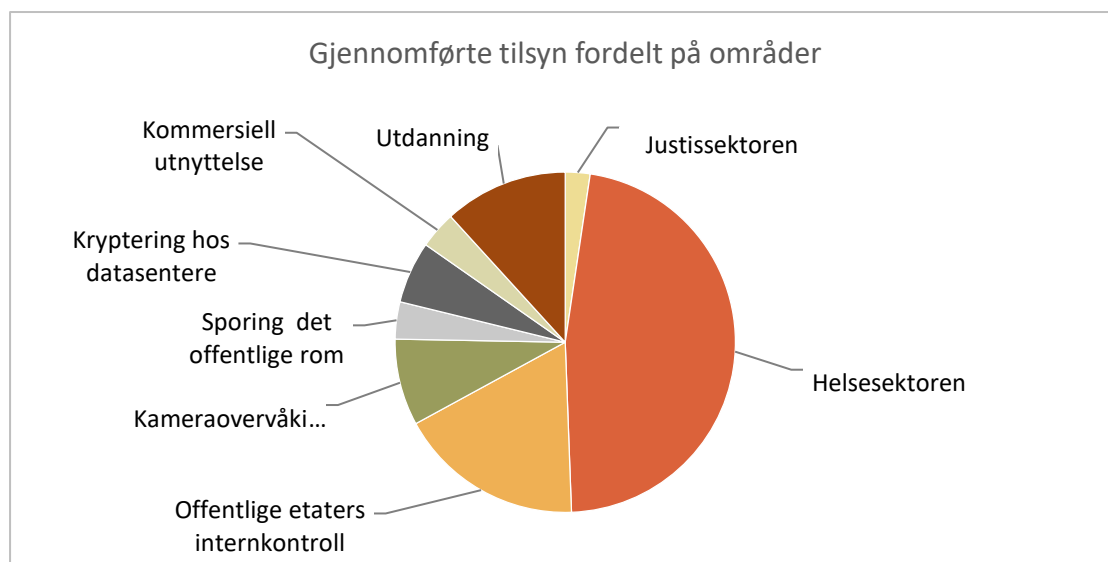
I 2016 gjennomførte vi totalt 85 tilsyn. Det vi her regner som tilsyn, er våre kontroller med om regelverket er fulgt, og der det normalt blir utarbeidet en rapport i etterkant. Et tilsyn eller en kontroll blir vanligvis gjennomført ved at to eller tre medarbeidere fra Datatilsynet besøker en virksomhet.

I mange tilfeller gjennomføres planlagte kontroller som en skriftlig prosess, uten at vi er på fysisk besøk hos virksomheten. Dette er i tilfeller der det vi ønsker å undersøke er egnet å få avklart uten et stedlig oppmøte. I 2016 ble 15 av tilsynene gjennomført hos virksomhetene (stedlig tilsyn), mens 70 ble gjennomført via brev (brevlig tilsyn).

De brevlige tilsynene skiller seg fra bruk av de samme kontrollhjemplene i øvrig saksbehandling ved at de er en planlagt undersøkelse av konkrete forhold i virksomhetene. I 2016 ble brevlige tilsyn særlig vurdert som hensiktsmessig for den oppfølgingen vi hadde inne helsesektoren, kryptering i datasentre, og autentisering i utdanningssektoren.

Oversikt over kontrollene vi gjennomførte i 2016, fordelt på stedlige og brevlige tilsyn:

Bransje/sector/område	Stedlig	Brevlig	Totalt
Helsesektoren	1	39	40
Justissektoren	2	0	2
Kameraovervåking	6	1	7
Kryptering hos datasentre	0	5	5
Offentlige etaters internkontroll	4	11	15
Sporing i det offentlige rom	1	2	3
Kommersiell utnyttelse	1	2	3
Utdanning	0	10	10
Sum	15	70	85

Det har blitt gjennomført flere tilsyn i 2016 enn i de foregående årene, og dette er i samsvar med planene våre. Økningen skyldes særlig at vi har gjennomført grupper av brevkontroller, blant annet på helseområdet. Vi fører også kontroll med om regelverket følges i enkeltsaksbehandlingen utover det som fremgår som enkelttilsyn her.

Prosjekt, lanseringer og kampanjer

Sporing i det offentlige rom

Virksomheter tar i stadig økende grad i bruk teknologi som gjør det mulig å spore enkeltmennesker i det offentlige rom. I dette prosjektet har Datatilsynet skrevet en rapport om slike teknologier, med fokus på WiFi- og Bluetooth-sporing, nettvarder og intelligent videoanalyse. I rapporten har vi gjort rede for hvordan teknologiene fungerer, hvordan og i hvilken grad de brukes i Norge i dag og hva personvernkonsekvensene av teknologiene er. Dessuten har vi laget klare retningslinjer for hvordan virksomheter kan benytte sporingsteknologi i tråd med personopplysningsloven.

I tillegg til utadrettet kommunikasjon om emnet har Datatilsynet iverksatt kontroller mot virksomheter som benytter sporingsteknologier i det offentlige rom. Per desember 2016 hadde vi gjennomført stedlig tilsyn med henholdsvis WiFi-sporing, nettvarder og intelligent videoanalyse. Disse kontrollsakene avsluttes 2017. I 2017 vil vi også utføre nye tilsyn, fortsette kommunikasjonsvirksomheten om emnet og se nærmere på andre teknologier.

Den internasjonale personverndagen

For fjerde året på rad markerte Datatilsynet den internasjonale personverndagen med et personvernseminar og utgivelse av en egen rapport i samarbeid med Teknologirådet. Årets tema var «overvåkingsøkonomien» og fant sted på Litteraturhuset i Oslo den 28. januar. Arrangementet ble raskt fullbooket med 200 deltakere.

Det ble gjort en befolkningsundersøkelse om folks holdninger til kommersiell sporing på nett i forbindelse med arrangementet. Rapporten beskriver også de teknologiske trendene og forretningsmodellene bak overvåkingsøkonomien, og beskriver personvernutfordringene knyttet til denne. Arrangementet ble avsluttet med en paneldebatt med statssekretær Paul Chaffey fra KMD, Ingvild Næss fra Schibsted, Erik Kristiansen fra MediaCom og Bjørn Erik Thon.

Internasjonal lansering av «Det store Datakappløpet»

Vi lanserte rapporten «Det store datakappløpet» internasjonalt på den årlige personvernkonferansen CPDP i Brussel i januar 2016. Der avholdt vi en paneldebatt med engasjerte og gode innledere fra IAB Europe (interesseorganisasjon for annonseindustrien), Microsoft, BEUC (den europeiske forbrukerorganisasjonen), Universitetet i Amsterdam og det nederlandske datatilsynet. Vi holdt selv hovedinnlegget. Møtet ble godt besøkt og både møtet og rapporten fikk svært god mottagelse.

4.1.2. Effekten av aktivitetene

Delmål 1 har særlig høy prioritet for Datatilsynet. Uten kjennskap til regelverket er det umulig å etterleve det, og borgere uten kunnskap om rettighetene sine kan ikke får brukt dem. Dette er særlig viktig ettersom nytt regelverk trer i kraft i mai 2018.

I meldingsåret har vi opplevd større pågang enn tidligere, i nær sagt alle kanaler. Vi vil gjerne trekke fram følgende:

- Antall medieoppslag er igjen noe økende
- Antall besøk på nettstedet øker
- Antall henvendelser til juridisk veiledningstjeneste øker
- Antall tilsyn øker
- Antall foredrag øker

Bak dette ligger en bevisst satsing på økt synlighet mot våre viktigste målgrupper. Vi har hatt høy terskel for å si nei til foredrag, og har i større grad enn tidligere år jobbet proaktivt for å få taletid på viktige konferanser. Vi har også forsøkt å drive strategisk mediearbeid, og etter flere års nedgang ser vi at antall medieoppslag har gått noe opp. Det er verdt å merke seg at dette skjer i et år uten de «store» personvernsakene (som for eksempel Edward Snowdens avsløringer eller debatt om datalagringsdirektivet).

Det har også vært et mål å øke antall tilsyn. Nå vil bruken av dette virkemidlet variere fra år til år, og på enkelte sektorer vil ikke tilsyn være riktig virkemiddel. Departementet kommenterte at Datatilsynet i 2015 gjennomført relativt få tilsyn i helsesektoren. I år er antall i 2016 økt til 40. Vi mener dette virkemidlet er svært godt egnet til å endre spre informasjon til virksomhetene og endre praksis i den enkelte sektor. Vi vil nevne konkrete eksempler:

- Kontroller med kommuner over flere år har vært et viktig faktagrunnlag i dialogen med sektoren, særlig med Kommunenes arbeidsgiver-, interesse- og medlemsorganisasjon (KS) og organisasjonen Kommunal informasjonssikkerhet (KINS) om hvordan det kan legges bedre til rette for kommuners regelverksetterlevelse.
- Etter tilsyn med kameraovervåking i regi av lokalt politi har det vært kontakt med Politidirektoratet for å koordinere rammene og omfanget av slik overvåking
- I forbindelse med kontroll av kryptering av datasentertrafikk i 2015 og 2016, er vår veiledning på området oppdatert i samråd med Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM), og våre beslutninger vil gjøres kjent for sektoren i den grad det ikke eksponerer sårbarheter hos de kontrollerte virksomhetene.
- Funn fra tilsyn med fordelsprogram er en del av informasjonsgrunnlaget vårt i arbeidet med kommersialisering av personopplysninger.
- Informasjon til utdanningssektoren om krav om sterk autentisering og synliggjøring av at dette blir håndhevet.

Eksempler på tilsyn som har hatt betydning for å nå delmålet

Vi gjennomførte i 2016 ti tematisk spisse tilsyn med skolars bruk av sterk autentisering ved pålogging. Fravær av sterk autentisering ved ansattes pålogging til skolens systemer utenfor kontrollerte nettverk har vært en utfordring avdekket gjennom tidligere tilsyn. På bakgrunn av tidligere kontroller har det blitt lagt til rette for bedre autentisering gjennom sektorens eID-løsning (Feide), men løsningen er ikke tatt i bruk i utstrakt grad. Samtlige kontrollerte skoleeier i 2016 ble pålagt å få på plass løsning for sterk autentisering, og vi legger til grunn at dette synliggjør kravet og håndhevelsen av det.

Vi har også i 2016 gjennomført elleve brevkontroller med de forskriftsregulerte sentrale helseregistrene. Selv om registrene reguleres hver for seg og ut fra hvert registers formål, er det allikevel mange plikter og rettigheter som er felles for hvordan de behandler personopplysninger. Datatilsynet har ønsket å undersøke hvorvidt de kravene som stilles til alle disse registrene gjennom deres forskrifter og gjennom de generelle bestemmelsene i helseregisterloven og personopplysningsloven ivaretas. Det er flere funn i kontrollene, blant annet knyttet til hvordan allmennheten informeres om behandlingen som skjer i registrene, og tilsynene gir et godt og åpent grunnlag for videre dialog med og om de sentrale helseregistrene.

Eksempler på enkeltsaker som har hatt betydning for å nå delmålet

Facebook Workplace

Flere norske virksomheter har i 2016 tatt i bruk Workplace by Facebook. Workplace er et kommunikasjonsverktøy som kan brukes internt i en bedrift. Grensesnittet ligner på det «alminnelige» Facebook, men Workplace ligger på en egen plattform. Tjenesten brukes til utveksling av informasjon på arbeidsplassen – dette er dette som er kundens databehandlingsformål. Workplace er skybasert, og driftes på Facebooks servere i Sverige og USA.

Det er en kjent sak at Facebook analyserer sine brukeres atferd og interesser. Ett av formålene med denne analysen er kommersiell bruk og utnyttelse av brukernes private kommunikasjons- og personopplysninger. Når Facebook introduserer nye digitale tjenester myntet på arbeidsplassen, innebærer det samtidig en betydelig utvidelse av potensialet for analyse av oss og våre handlingsmønstre.

Det er virksomheten som tar i bruk tjenesten som har det primære juridiske ansvaret for de personopplysningene som behandles i den forbindelse – det er virksomheten som er den *behandlingsansvarlige*. Dette innebærer at det er virksomhetens ansvar å påse at reglene om personvern, persondatabeskyttelse og *informasjonssikkerhet* blir ivaretatt. Blant annet innebærer dette at virksomheten må gjennomføre en personvernkonsekvensanalyse før tjenesten tas i bruk. Facebook vil i utgangspunktet bli å regne som kundens *databehandler*, i alle fall for de opplysningene som Facebook behandler på vegne av den enkelte kunden.

Datatilsynet har i 2016 tatt to saker om Workplace til behandling. Felles for begge er at de handler om vilkårene i den avtalen som virksomhetene må akseptere for å kunne ta tjenesten i bruk. Datatilsynet har uttalt at denne avtalen må beskrive hva Facebook kan gjøre med de personopplysningene som inngår i bruken av tjenesten.

Datatilsynets hovedbekymring har vært at Facebooks standardvilkår er for uklare. Standardvilkårene er svært omfattende, og de er preget av vage formuleringer. Uklarheten gjør det utfordrende å forstå hva som skjer med personopplysningene til de som bruker tjenesten. Det er også en svakhet at Facebook forbeholder seg retten til å endre standardvilkårene til enhver tid. Dette er ikke i tråd med personopplysningslovens utgangspunkt, som sier at det er den behandlingsansvarlige som skal sette betingelsene for hvordan personopplysninger skal behandles – og ikke databehandleren.

Datatilsynet mener at avtalevilkårene må sikre relevant, tilstrekkelig, formålsstyrt, trygg og gjennomsiktig behandling av personopplysninger. Datatilsynet har også formulert et sett med minimumskrav til hva avtalen må si noe om:

- Formålet med avtalen og hva Facebook skal gjøre med personopplysningene (brukerprofiler, kommunikasjon, bilder, lokasjonsdata)
- Bruk av underleverandører
- Plikten til å sørge for tilfredsstillende sikkerhetstiltak
- Avtalens varighet
- Hva som skal skje med opplysningene etter at avtalen er opphørt
- Hvor ofte det skal gjennomføres sikkerhetsrevisjon

Telemotix-saken

Telemotix AS er et selskap som utvikler og leverer telemetrisløsninger for biler. Dette vil i korthet si systemer og enheter som fanger opp ulike data om kjøremønstre i forbindelse med bilkjøring. Noen eksempler er bilens hastighet, GPS-posisjon, akselerasjon, oppbremsinger og turtall. Systemet installeres i bilen av bileieren. Bilistens kjøreatferd kommuniseres så til en plattform i nettskyen, hvor opplysningene lagres, sammenstilles og analyseres.

Denne plattformen kan suppleres med ulike applikasjoner, for eksempel bruksbaserte forsikringstjenester. Tjenesten kan da analysere og vurdere bilistens kjøremønstre, og gi tilbakemeldinger om bilistens skaderisiko. Føreren får også tips om eventuelle forbedringspunkter. Det skjer altså en prediksjon av risikoen for ulykker, bilkostnader og miljøkostnader. Telemotix' uttalte målsetning er at den enkeltes kjøreatferd skal utvikle seg i positiv retning, noe som i sin tur skal kunne resultere i lavere bilforsikring.

Behandling av personopplysninger i forsikringsbransjen er underlagt konsesjonsplikt, og i 2016 søkte Telemotix Datatilsynet om slik konsesjon. Saken gjaldt kun behandling av personlig informasjon om privatbilister.

Datatilsynet la i sin vurdering vekt på at tjenesten er samtykkebasert. Tilsynet presiserte imidlertid at det må innhentes samtykke fra alle personer som bruker samme bil – noe som kan være praktisk i familier – og ikke bare den enkelte forsikringskunde. Tilsynet etterlyste også bedre løsninger for innebygget personvern, noe som vil være et ufravikelig krav når det nye regelverket om personvern kommer på plass i 2018. Datatilsynet krevde dessuten at kjøredataene måtte slettes eller anonymiseres med rimelige tidsintervaller, og at det iverksettes adekvate tiltak for å sikre og beskytte den innsamlede personinformasjonen.

Under disse forutsetningene ble konsesjonssøknaden innvilget. Det ble imidlertid satt en tidsbegrensning på konsesjonens gyldighet frem til 31. mai 2108. Bakgrunnen for denne begrensningen er at personvernforordningen vil være inntatt i norsk rett på dette tidspunktet, og at det trolig vil nødvendiggjøre en ny vurdering.

Kunnskapsbasert forvaltning

Kunnskapsbasert forvaltning er viktig, og vi har god erfaring med å gjennomføre større utredningsarbeider. Dette har god informasjonsverdi og fører til økt fokus internt i den enkelt bransje. De siste årene har vi skrevet to større rapporter, «Big data – personvernprinsipper under press», og «Det store datakapløpet». Dette arbeidet er i 2016 fulgt opp med konkrete tilsyn mot enkeltaktører som antas å ha stor signaleffekt i sektoren, og vi har også hatt utstrakt dialog med Norges (og en av Europas) største mediekonsern Schibsted. Dette er en effektiv måte å jobbe på, og har også gitt Datatilsynet en internasjonal rolle i slike spørsmål. Det viser også at virkemidlene virker godt sammen, i dette tilfelle utredning, som fører til tilsyn, som fører til endring i en hel bransjen.

I 2016 skrev vi rapporten «Sporing i det offentlige rom», og også her fulgte vi opp med tilsyn mot enkeltaktører. Arbeidet vil bli videreført i 2017. Dette antas å ha god effekt på spredning av informasjon om regelverket, og øke bevisstheten hos borgerne om hvordan de spores for eksempel på kjøpesentre.

Endelig vil vi kommentere veiledningstjenesten. Dette anses som en svært sentral kilde til informasjon, og tallene viser som nevnt over at flere etterspør våre råd og vår veiledning. Vi har prioritert å ha god kapasitet på veiledningstjenesten, både slik at medarbeiderne kan ha mer varierte oppgaver, men også for at vi skal yte rask service.

Oppsummert mener vi den økte aktiviteten, og summen av alle de tiltakene vi har igangsatt både overfor virksomheter og borgere, gjør at vi oppfyller delmål 1.

4.1.3. *Ressursbruk*

Det er det delmålet som er klart mest ressurskrevende for Datatilsynet, og aktivitetene omfatter hele vår kjernevirksomhet, det vil si tilsyn, saksbehandling, veiledning og kommunikasjonsarbeid. Grensen mot de øvrige delmålene er flytende. For eksempel har deler av arbeidet en grenseflate både mot det internasjonale arbeidet vårt og mot forordningsarbeidet.

Vi har fastslått ressursbruken til 20 årsverk i 2016. Vi anser dette som et riktig nivå, da dette, som nevnt over, er helt sentralt i vårt arbeid. Vi gjør ingen nøyaktig ressursberegning ved årets start, men anser ressursbruken for forsvarlig og riktig vektet opp mot de aktivitetene vi har gjennomført.

4.2. Delmål 2: Innebygd personvern ivaretas i utviklingen av nytt regelverk og nye tekniske løsninger

4.2.1. *Aktiviteter under delmål 2*

Innebygd personvern er i dag ikke et lovkrav. Dette betyr at Datatilsynet må bruke andre virkemidler enn tilsyn og annen håndhevelse av regelverk for å fremme bruken av dette viktige verktøyet.

Vår innsats kan deles i fem:

- Foredrag og annen informasjon
- Påvirkning og høringsarbeid
- Rådgivning og veiledning
- Kontaktmøter
- Personvernombudsordningen

Ettersom departementet stilte spørsmål ved om vi hadde brukt for lite ressurser på dette delmålet i årsrapporten 2015, har vi valgt å gi en relativt detaljert redegjørelse for hva vi har gjort på dette området i 2016.

Påvirkning og høringsarbeid

Vi avgir en lang rekke høringsuttalelser hvert år, og vi påpeker alltid viktigheten av innebygd personvern dersom dette er naturlig. Dette har for eksempel dreid seg om disse:

- Høringsuttalelse til Forslag til EU-direktiv om sikkerhet i nettverk og informasjonssystemer
- Høringsuttalelse til Digital sårbarhet – NOU 2015:13
- Høringsuttalelse til Samhandling for sikkerhet – NOU 2016:19 – Vi uttalte her at dersom kravet om digitalisert overføring av registeropplysninger (personellsikkerhet) innebærer at man må utvikle nye system eller løsninger, bør registreierne følge prinsippene om innebygd personvern.
- Register for utestengte studenter (RUST)
- Vitnemålportalen
- Selvdeklareringsordning for helseapper
- Høringsuttalelse til eID-forordningen, hvor vi pekte særlig på viktigheten av å bruke instrumentene som følger av forordningen på områder der hvor kommunikasjonssikkerhet ikke følger av personopplysningsloven, som for statens løsning for elektronisk postkasse for innbyggerne.

I de to øverste høringsuttalelsene har vi fremhevet at innebygd personvern og innebygd informasjonssikkerhet bør innføres som emner i høyere utdanning.

Datatilsynet har gjennomført flere møter med Schibsted i 2016. Formålet med møtene har vært å få større innsikt i hvordan selskapet håndterer personopplysninger i forbindelse med målretting av annonser og innhold til brukerne, og bidra til løsninger som ivaretar personvernet.

Vi har også i 2016 hatt et samarbeid med norske forbrukermyndigheter da personvern og forbrukervern henger tett sammen. I den digitale økonomien er stadig flere forretningsmodeller basert på forbrukerdata. Samarbeidet involverer både avklaring av kompetanse, samarbeid i enkeltsaker, og ikke minst at vi sammen skaper oppmerksomhet hos forbrukere og leverandører om ivaretagelsen av personvernet i moderne forbrukerrettede tjenester.

Kontaktmøter

Vi har også en rekke kontaktmøter hvert år. Også her er innebygd personvern et helt sentralt tema. Vi kan trekke fram følgende eksempler der dette har vært spesielt viktig:

- Difi med de som jobber med informasjonssikkerhet
- NSM om samarbeid om veiledninger
- Direktoratet for E-helse i forbindelse med utviklingen av nye E-helseløsninger.
- IKT-Norge

Foredrag

Som nevnt over har holdt vi omlag 200 foredrag i 2016. I nær sagt samtlige var innebygd personvern et viktig tema. Vi har i tillegg holdt omlag 15 foredrag der innebygd personvern, gjerne kombinert med utredning av personvernkonsekvenser, har vært hovedtema. Dette har vært for eksempel Difi, forsikringsbransjen og ISACA (Information Systems Audit and Control Association). Et annet eksempel er foredrag og stand på den store konferansen for offentlig digitalisering, NOKIOS, hvor innlegget vårt i det vesentlige handlet om å bygge personvern inn i løsningene for offentlig samhandling og gjenbruk av data.

Personvernombudsordningen

Innebygd personvern er et tema på kurs og seminarer i regi av personvernombudsordningen. Det har vært avholdt både grunnkurs, videregående kurs og spesialkurs for ombud i helsesektoren.

Rådgivning og veiledning

Vi har gjennomført en rekke møter med beslutningstakere i offentlig sektor og leverandører av IKT-løsninger for å se på hvordan de best kan bygge og vedlikeholde gode internkontrollsystemer og god informasjonssikkerhet for å ivareta personvernet

Noen av disse har innebygd personvern som ett av flere tema, mens noen nærmest er dedikert til kun dette. Her er noen eksempler:

- Veiledningsmøte for SERI-studenter som har innebygd personvern som tema i Bacheloroppgave
- Veiledningsmøte for VOX (kartlegging av ferdigheter for voksenoppøringen)
- Veiledningsmøte med Uninett / Dataporten (studentinnlogging til felleskomponenter)
- Veiledningsmøte med Cyberforsvaret (om skytjenester)
- Veiledningsmøte med Liquid Barcodes
- Veiledningsmøte med Compilo

I tillegg har vi også begynt å peke på viktigheten av innebygd personvern når vi behandler enkeltsaker, for eksempel konsesjoner til Telemotix. Her etterlyste vi løsninger for innebygget personvern, og viste til personvernforordningen. Datatilsynet krevde dessuten at kjøredataene måtte slettes eller anonymiseres med rimelige tidsintervaller, og at det iverksettes adekvate tiltak for å sikre og beskytte den innsamlede personinformasjonen. Slike krav er i kjerneområdet for innebygd personvern.

4.2.2. Effekten av aktivitetene

Det er vanskelig å måle effekten av vårt arbeid under dette delmålet. Vi ser imidlertid at den langsiktige strategien vi la i 2011 om å gjøre begrepet kjent i Norge, har lyktes, og Datatilsynet har

spilte en sentral rolle i å utvikle og spre kunnskap om selve begrepet innebygd personvern. I dag er dette et begrep «alle» snakker om, og det blir også et lovkrav i personvernforordningen.

De siste årene har vi jobbet mer med konkret rådgivning om hva dette innebærer, og bygget kompetanse internt i tilsynet. Det har vært en prioritert oppgave å forsøke å gjøre aktører i de ulike sektorene (særlig offentlig sektor) til gode bestillere av løsninger med innebygd personvern, og vi har gitt råd til leverandører om å ta hensyn til innebygd personvern i deres leveranser til offentlig sektor. Eksempler her er velferdsteknologi og helseregistre.

Vi ser også med stor tilfredshet at kravet om innebygd personvern nå også er tatt inn i digitaliseringsrundskrivet, der det heter at «virksomhetens IKT-systemer skal bygges i tråd med prinsippene for innebygd personvern, herunder personvernvennlige standardinnstillinger». Dette har Datatilsynet jobbet for i flere år.

Vi har også vært aktive i styringsgruppen i Helsenormen, og poengtert viktigheten av dette i sikkerhetsarbeid med velferdsteknologi.

Vi har påpekt viktigheten av innebygd personvern i bransjenormen for sikkerhetsbransjen, som nå er under arbeid.

Den nevnte Vitnemålsportalen er et godt eksempel på hvordan innebygd personvern, etter råd- og veiledning fra Datatilsynet, kan brukes:

Personvern i designet

- Systemet innhenter kun nødvendige personopplysninger
- Sletterutiner er etablert, informasjon slettes automatisk etter et bestemt tidsintervall, eller når formålet ved behandlingen er opphevet.
- Brukergrensesnittet begrenser muligheten til å oppgi unødvendig personlig informasjon.

Åpenhet

- Det finnes lett tilgjengelig informasjon for den registrerte om hvordan opplysningene blir behandlet i løsningen. Informasjonen gir den registrerte beskjed om hvilke opplysninger som samles inn, hvordan de brukes, hvem som har tilgang til dem, hvordan og hvor lenge de lagres, den registrertes muligheter for å endre og slette dem, og eventuelt hvem opplysningene kan bli utlevert til.
- Det finnes et system for samtykke og tilbaketrekking av samtykke ved innsamling av personopplysninger.
- Det finnes løsninger som enkelt lar den registrerte be om innsyn i eller logge seg inn for å se hvilke personopplysninger som er registrert om han eller henne.

Vi vil også trekke fra RUST. Formålet med dette registeret er å hindre at en student som er utestengt fra en institusjon får opptak ved en annen institusjon i utestengingsperioden. Vårt arbeid har ført til at RUST nå bidrar til at arbeidsprosessen er digitalisert og ivaretar samtidig studentenes personvern på en bedre måte. Følgende viktige prinsipper er fulgt:

Minimalitetsprinsippet – registeret formidler utestengingsvedtak kun til institusjonen som har behov for denne informasjonen, dvs. der den utestengte studenten har søkt opptak eller er meldt opp til eksamen.

Retten til å bli glemt – informasjonen slettes etter at utestengingsperioden er utløpt – registeret er derfor ikke en «svarteliste».

Dette har ført til at studenten starter med blanke ark etter at utestengingsperioden er utløpt.

Arbeidet med innebygd personvern er langsiktig, og krever bruk av mange virkemidler. Datasynet mener selv å ha oppnådd målet for 2016. Vi ser imidlertid fram til at forordningen trer i kraft, og at dette lovfestes. Det vil utvilsomt lette vårt arbeid.

4.2.3. *Ressursbruk*

Delmål 2 er horisontalt og griper inn i samtlige sektorer vi jobber på. Innsatsen er fragmentert, og arbeidet er ofte en del av et større prosjekt, et møte, en høring eller et foredrag. Vi har brukt mer ressurser på å jobbe med innebygd personvern i år sammenlignet med 2015, og anslår ressursbruken til tre årsverk.

4.3. Delmål 3: God kjennskap til rettigheter og plikter i EUs personvernforordning

4.3.1. *Aktiviteter under delmål 3*

Den store regelverksendringen som EU sin nye personvernforordningen fører med seg har vært en betydelig oppgave for Datatilsynet i 2016 og vil også være det i årene som følger. Det nye regelverket ble vedtatt i april 2016 og skal implementeres i norsk rett 25. mai 2018. I perioden frem til ikrafttredelse må både Datatilsynet og virksomhetene som skal etterleve det nye regelverket forberede seg.

Arbeidet ble påbegynt i Datatilsynet i 2015 og intensivert i 2016. Vi har fulgt regelverksutviklingen hos EU meget tett og vi har prioritert vår internasjonale tilstedeværelse. I tillegg har vi påtatt oss oppgaver i arbeidet med forordningen i EU regi, for å være best mulig forberedt når forordningen trer i kraft.

Samarbeidet med de nordiske datatilsynsmyndighetene er også intensivert i forbindelse med dette arbeidet. Gjennom arbeidet som er gjort og møtene vi har hatt med våre søsterorganisasjoner i de nordiske land, har vi sett at vi fra norsk side har kommet langt i arbeidet med forberedelsene til ny forordning. Vi har selv sagt tett samarbeid med samtlige av de nordiske landene, men har hatt mye kontakt med Island siden vi er i samme situasjon da vi ikke er EU-medlemmer. Dette har betydd at kontakten med Danmark, Sverige og Finland også har vært meget viktig, siden disse landene som medlemmer sitter nærmere det som skjer innenfor EU.

Datatilsynet deltar også, som eneste ikke-departement, i en tverrdepartemental arbeidsgruppe som ledes av Justis- og beredskapsdepartementet, knyttet til implementeringen i norsk rett.

Vi har identifisert en rekke tiltak som må gjennomføres i perioden fram til forordningens ikrafttredelse. Noen av tiltakene er:

- Analysere konsekvenser av forordningen
- Forberede behov for endringer i forvaltningspraksis
- Bistå med regelverksutvikling, herunder høringsarbeid i forbindelse med endring av særlovgivning hjemlet i personopplysningsloven og andre lover vi fører tilsyn etter
- Bistå departementet med spørsmål og oppgaver som faller på dem i forbindelse med implementeringen
- Oppdatere vårt nettsted og informasjonen der
- Utvikle organiseringen av personvernombudsordningen til å håndtere det nye regelverket
- Kommunisere regelverksendringene til publikum og virksomheter
- Tilpasse arkiv- og saksbehandlingssystem
- Gjennomgå egen tilsynsmetodikk, og utarbeide nytt malverk
- Økt samarbeide med andre lands personvernmyndigheter
- Tilrettelegge for og gjennomføre egen kompetanseheving
- Digitalisere vår egen saksbehandling og vår kontakt med publikum, for å kunne håndtere forordningens nye krav og selv sagt for å bli en mest mulig digital etat i tråd med «Digital agenda»

Gjennomføringen av arbeidet med personvernforordningen er organisert i et prosjekt med fem delprosjekt. De fem delprosjektene er:

- **Nytt regelverk (juridisk).** Dette delprosjektet har ansvar for å vurdere hva det nye regelverk betyr for Datatilsynet. Det holder også i våre internasjonale forpliktelser og har kontakt med Justisdepartementet om dets arbeid med å innføre forordningen i norsk rett.
- **IKT og prosess-støtte.** Dette delprosjektet sørger for at vi har nødvendige og hensiktsmessige fagsystemer for å håndtere oppgavene våre etter nytt regelverk. Dette inkluderer gode løsninger for samhandling med eksterne parter og støtte i vår interne saksbehandling.
- **Kommunikasjonsprosjektet.** Delprosjektet skal håndtere de rene kommunikasjonsoppgavene knyttet til de nye reglene. Først og fremst skal prosjektet legge til rette for at både offentlige og private virksomheter får den informasjon de trenger for å kunne etterleve det nye regelverket og for at innbyggerne får informasjon om sine rettigheter.
- **Personvernombud.** I dette delprosjektet håndteres tilpasninger av personvernombudsordningen til det nye regelverket. Ordningen går fra å være frivillig til å være obligatorisk for alle offentlige virksomheter og den vil også pålegge langt flere private virksomheter å opprette personvernombud. Delprosjektet skal i tillegg til dette utrede og forstå hvordan den fremtidige opplæringen av personvernombud skal foregå.
- **WEB.** I dette delprosjektet håndteres nødvendige endringer av plattform, struktur og innhold på vårt nettsted.

Nærmere om arbeidet i delprosjektene

Juridisk

Arbeidet med å gå gjennom og fortolke forordningsteksten del for del er påbegynt og for noen områder også avsluttet. Dette er et omfattende og meget viktig arbeid som danner grunnlaget for våre anbefalinger til Justis- og beredskapsdepartementet, for vår internopplæring, for de endringer som er påkrevd i våre arbeidsprosesser, og for all ekstern kommunikasjon vi må gjennomføre i tilknytning til at et nytt regelverk innføres.

Innenfor det juridiske området er det også jobbet mye internasjonalt. Det er viktig for oss å delta så nært det som skjer innenfor EU/EØS som mulig, både for å vise at vi kan og ønsker å bidra og for å kunne lære og forstå det nye regelverket best mulig. Vi har også sett at det er naturlig og nødvendig å samarbeide tett med våre nordiske kolleger da vi stort sett har de samme utfordringene og problemstillingene. Gjennom et slikt samarbeid kan vi utnytte ressurser og kompetanse på tvers innenfor Norden på en god og effektiv måte.

IKT

Det viktigste vi har jobbet med og gjennomført i dette delprosjektet, er tilknytning til og å ta i bruk offentlige fellesløsninger slik som Altinn, ID-porten og Sikker Digital post. Vi har også gjort tilpasninger i vårt eget saksbehandlingsverktøy for å effektivisere vår måte å jobbe på. Innføringen av det nye regelverket vil kreve av vi lærer oss nye måter å jobbe og saksbehandle på, derfor er det veldig viktig for oss at vi tar i bruk nye, moderne og digitale verktøy for å bygge denne endringen med.

Personvernombudsordningen

Arbeidet med å fortolke og forstå hvilke krav forordningen stiller til opprettelse av personvernombud har stått sentralt her. Det er ingen tvil om at dagens frivillige ordning blir erstattet av en obligatorisk ordning som vil bety at antallet ombud vil stige betraktelig. Vi har derfor satt i gang et arbeid med å

kartlegge mulighetene for å finne samarbeidspartnere innenfor universitets- og høyskolemiljøene for å kunne gi kvalifisert opplæring til både eksisterende og alle nye personvernombud. Det er også startet opp et samarbeid med Brønnøysundregistrene for å se på hvordan det er mulig å bygge opp et register med oversikt over virksomheter med personvernombud.

Kommunikasjon og opplæring

Det er utarbeidet planer for opplæring av Datatilsynets ansatte for samtlige deler av det nye regelverket. Det er også utarbeidet planer for eksterkommunikasjon både i forhold til innhold og til kanaler. Vi har innledet samarbeid med interesseorganisasjoner som IKT-Norge, KS, KINS og andre for å finne arenaer for å informere om forordningen og for å rekruttere «agenter» som kan hjelpe oss med å spre det budskapet som vi ønsker.

WEB

Vårt eget nettsted er og skal være hovedkilden til god, oppdatert og korrekt informasjon om det regelverket vi forvalter. Det er også viktig at vi klarer å gjøre dette nettstedet så godt at våre brukere også ser dette som hovedkilden når de skal søke informasjon om eller fra Datatilsynet. Når regelverket endres og vi blir ytterligere digitale i vår måte å jobbe på, fordrer det at vi har et moderne, effektivt og meget godt oppdatert nettsted. Vi har startet et arbeid med å oppdatere og modernisere nettstedet slik at vi skal møte disse utfordringene på en best mulig måte.

4.3.1. Effekten av aktivitetene

Selv om det er den enkelte virksomhet som har ansvar for å etterleve regelverket, er Datatilsynets forordningsprosjekt helt sentralt for at norske virksomheter skal bli i stand til å følge regelverket. Tilsvarende er kompetansebygging internt viktig for at vi skal kunne praktisere regelverket på en god måte, og med tilstrekkelig effektivitet.

Det er krevende å måle effekten av aktiviteten når tusenvis av virksomheter og flere millioner borgere er målgruppe. Vi er, tross dette, av den oppfatning at vår arbeid har hatt en god effekt.

Vi opplever, som nevnt over, stor pågang fra media, og forordningen er blant de mest etterspurte temaene. Stadig flere vil ha oss som foredragsholdere og det er stadig flere som vil ha være råd før en behandling starter. Dette er klare indikasjoner på at regelverket begynner å bli kjent, og at de behandlingsansvarlige ønsker å vite mer om forordningsarbeidet. Dette underbygges at personvernarrangementer, som det er mange av for tiden, alltid opplever svært høye besøkstall.

Vi opplever også en positiv innstilling til det nye regelverket. Datatilsynet fører ikke statistikk over veiledningsmøter, og selvfølgelig heller ikke uformelle kontakt og diskusjoner i etterkant av foredrag og konferansen, men vi er av den bestemte oppfatning av at dette oppfattes som viktig. Dette underbygges av at det er stor etterspørsel etter informasjonsmateriell. Personvernforordningen er det mest besøkte temaet på hjemmesiden vår, og antall besøkende er økende.

Det er et stort ønske om å samarbeide med Datatilsynet. Store organisasjoner, bedrifter og organisasjoner inviterer oss inn, og vi har inngått et mer forpliktende samarbeid med flere sentrale aktører. Det samme gjelder samarbeid om å få plass en ny ordning for opplæring av personvernombud. Flere høyskoler, både private og offentlige, er positive til å stå for denne opplæringen.

Datatilsynet er derfor av den oppfatning at vi har oppfylt dette delmålet.

4.3.2. *Oppdrag fra departementet*

Datatilsynet har fått oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet i forbindelse med gjennomføringen av forordningen.

Vi jobber tett sammen med departementene i prosessen, har deltatt i en rekke møter med departementene og andre etater, og gitt innspill i ulike faser av prosjektet, særlig knyttet til den juridiske implementeringen av forordningen. Vi har også vært med i diskusjonen, og gitt innspill til om enkelte sektorer fortsatt bør ha særreguleringer.

I tillegg forsøker vi å gi departementet god informasjon om hva vårt arbeid og vårt internasjonale engasjement (og våre bidrag) på den internasjonale arena.

Vi mener å ha oppfylt oppdraget fra departementet.

4.3.3. *Ressursbruk*

Mange medarbeidere i Datatilsynet jobber med personvernforordningen, mens en person har dette som sin heltidsbeskjeftigelse. I tillegg er det kommunikasjonsrådgiver, webredaktør og prosjektleder som bruker mest tid på dette.

Igjen er det vanskelig å anslå nøyaktig ressursbruk. Dette skyldes, som nevnt over, at grenseflaten mot øvrige delmål er flytende. I tillegg innebærer forordningsprosjektet mye reisevirksomhet på flere medarbeidere, gjerne på møter og konferanser der også andre temaer diskuteres.

Datatilsynet fikk tildelt ressurser tilsvarende fem årsverk til forordningsprosjektet, men er av den oppfatning at vi bruker mer enn dette og har anslått ressursinnsatsen til å være seks årsverk.

Vi oppfatter dette som en riktig og forsvarlig ressursbruk, selv om det er et visst overforbruk. Denne jobben må gjøres skikkelig, og da er det bedre å prioritere ned andre oppgaver i den fasen vi nå er.

4.4. Delmål 4: Datatilsynet som ombud for personvern nasjonalt og et effektivt talerør for personvern internasjonalt

4.4.1. *Aktiviteter under delmål 4 – effektivt talerør internasjonalt*

Internasjonalt arbeid er viktig for Datatilsynet. Siden Norge ikke er medlem i EU, kan det være utfordrende å skaffe seg påvirkningsmuligheter inn mot EUs beslutningsprosesser. Målet for 2016 var å søke større synlighet på den internasjonale arenaen, og finne fora hvor vi kan være med og komme til orde. Vi har benyttet alle de fora vi er representert i til å søke oppmerksomhet.

Ettersom internasjonalt samarbeid blir stadig viktigere fremover med et harmonisert regelverk på personvernområdet, er det viktig for oss å ha et godt internasjonalt nettverk.

Nedenfor følger en gjennomgang av våre viktige internasjonale aktiviteter i 2016.

Artikkel 29-gruppen (Art. 29 Data Protection Working Party – WP 29)

Artikkel 29-gruppen er opprettet i henhold til personverndirektivet, og er den øverste rådgivende forsamlingen for EU-kommisjonen i spørsmål om personvern og informasjonssikkerhet. Her møter alle lederne for EU-landenes datatilsynsmyndigheter. Norge har observatørstatus som EØS-land. Dette innebærer at vi kan delta og bidra med vår faglige kompetanse og gi innspill i møter og undergrupper, med uten stemmerett.

I 2016 har Datatilsynet deltatt med to representanter (en i ledelsen) på plenumsmøtene i denne gruppen. Det er holdt fem plenumsmøter i 2016, og Datatilsynet har vært representert på alle.

I tillegg har vi hatt representanter i ulike undergrupper til Artikkel 29-gruppen. Datatilsynet har faste representanter i «Cooperation Subgroup» og «Technology Subgroup», men deltar også i undergruppen «Future of privacy» (avhengig av tema for diskusjon).

Technology Subgroup er en arbeidsgruppe som gjør saksforberedelser for Artikkel 29-gruppen. Disse forberedelsene danner grunnlag for mange av Artikkel 29-gruppens uttalelser. Vår deltakelse i arbeidsgruppen gir god mulighet til å fremme norske synspunkter innenfor spørsmål om bruk av teknologi og koblingen til juss og regelverk. Undergruppen diskuterer også konsekvensen av nye teknologier som påvirker personvernet, noe som er svært nyttig som informasjonskilde for oss. Vi benytter også anledningen til å fremme våre forslag inn i gruppen og deltar som co-rapportør i aktuelle grupper.

Future of Privacy Subgroup (FOP) er en annen undergruppe. Her foregår mange av diskusjonene om den nye forordningen. Vi er representert med en jurist, og har vært med på alle møtene som har vært holdt i 2016. Vi har også bidratt til utformingen av to sett med retningslinjer, om henholdsvis administrative sanksjoner og nasjonalt handlingsrom.

Året har vært preget av arbeidet med det nye felles europeiske personvernregelverket. Datatilsynet har vært medforfatter av to viktige uttalelser om felles europeisk tilsyn og administrative sanksjoner (overtredelsesgebyr) etter forordningen. I tillegg har vi utarbeidet saksflyttdiagrammer for samtlige former for samarbeid mellom tilsynsmyndigheter etter forordningen. Disse ble vedtatt i plenum og skal danne grunnlag for utvikling av det fremtidige IKT samarbeidsplattformen til EDPB og organisering av rutiner for samarbeid i medlemslandene.

Når det gjelder uttalelsen om overtredelsesgebyr, fortsetter samarbeidet med det britiske datatilsynet og EDPS (European Data Protection Supervisor, EUs ombudsmann for personvern), begge strategiske partnere for Datatilsynet i årene som kommer.

International Working Group on Data Protection in Telecommunications er også en undergruppe av Artikkel 29-gruppen.

Berlingruppen - International Working Group on Data Protection in Telecommunications (IWGDPT)

Berlingruppen er et internasjonalt fellesskap som arbeider med personvern innen elektronisk kommunikasjon i utvidet forstand. I det vesentlige er det personvernmyndigheter som deltar. Gruppen avgir uttalelser (Working Papers) om aktuelle personvernspørsmål. Denne gruppen tok i 2015 initiativ til å lage retningslinjer for personvern i læringsplattformer og andre digitale plattformer i skolen. Arbeidet har foreløpig resultert i et utkast til «Working Paper on the use of E-Learning Platforms in Primary and Secondary Education». Datatilsynet har bidratt til dette arbeidet i 2016 og følger opp videre i 2017.

Datatilsynet har over flere år vært en aktiv deltaker i Berlingruppen. Våren 2016 var vi vertskap for Berlingrubbens møte i Oslo. I forbindelse med grubbens høstmøte i Berlin fremkom det forslag om å redusere antall møter til ett i året. Grubbens fremtidige form er under diskusjon, vår strategi er å beholde to møter i året.

Global Privacy Enforcement Network – GPEN

I tillegg til å delta i GPEN Privacy Sweep Day i mai har Datatilsynet bidratt økonomisk til å etablere tjenesten GPEN Alert. GPEN Alert er et multilateralt varslings- og kommunikasjonssystem som gjør det mulig for datatilsynsmyndigheter å dele informasjon på tvers av grenser. Vi har også vært med å teste dette systemet, som er utviklet og drives av Federal Trade Commission (FTC) i USA.

Vi deltar jevnlig på «GPEN conference calls» der tilsyn fra hele verden deler erfaringer fra arbeidet sitt.

Schengen Coordination Group (SCG)

Vi er fullverdig medlem av Schengen-koordinasjonsgruppen som møtes i EU-parlamentet i Brussel. Vi har deltatt på ett møte i 2016. I tillegg deltok en ekspert fra Datatilsynet i tilsynsteamet som inspiserte Schengen informasjonssystem i Italia i 2016. Vi planlegger også fremover å være med på kontroller av andre Schengen-land.

Eurodac og Visumsamarbeidet i Europa

Vi er fullverdig medlem av begge disse koordineringsgrubbene. Møtene finner som regel sted samtidig, ettersom de to temaene er beslektet. Vi deltok på ett av møtene som ble avholdt i 2016.

Samarbeid med de nordiske datatilsynsmyndighetene

Det nordiske datatilsynsmøtet ble i år avholdt på Island. Hovedtemaet var den nye forordningen. De nordiske datatilsynsmyndighetene har dessuten jevnlig kontakt, både i form av uformelle samtaler og på andre internasjonale arenaer. Den nye personvernforordningen er naturlig nok et tema som har gått igjen i 2016.

Samarbeid med den makedonske personvernmyndigheten

Sammen med en representant fra NorSIS deltok Datatilsynets direktør og kommunikasjonsdirektør i februar på en samarbeidskonferanse for personvernmyndigheter på Vest-Balkan, i regi av vår makedonske søsterorganisasjon. Her ble en makedonsk versjon av Slettmeg.no lansert. Målet er å få til et samarbeid om tilsvarende tjenester i flere land. Etter lanseringen i februar har det ikke vært noen ytterligere dialog med Makedonia.

Den internasjonale personvernkonferansen (ICDPPC)

På den internasjonale personvernkonferansen (ICDPPC) i 2016 ble det vedtatt en resolusjon om internasjonalt rammeverk for personvern i utdanning. Datatilsynet har bidratt til resolusjonen med erfaringer fra arbeidet med Du bestemmer.

Samarbeid med European Data Protection Supervisor (EDPS)

Vi har etablert tett kontakt med European Data Protection Supervisor, og den europeiske forbrukerorganisasjonen BEUC. Det norske Datatilsynet er blitt anerkjent for å være blant tilsynsmyndighetene i Europa som har størst kompetanse på spørsmål knyttet til Big Data og den digitale data-økonomien. Datatilsynet var blant annet invitert med som paneldeltager i en større konferanse EDPS og BEUC arrangerte i Brussel om forbruker- og personvern i digitale tjenester. EDPS har tatt initiativ til å etablere et såkalt «digital clearing house» som skal være en møteplass for personvern- og forbrukermyndigheter i Europa der de kan diskutere felles problemstillinger og følge opp konkrete saker. Datatilsynet har takket ja til å delta i dette prøveprosjektet.

Rapporter

Vi har også presentert «Det store datakapløpet» for Artikkel 29-gruppen, Berlin-gruppen, GPEN (internasjonalt nettverk for personvernmyndigheter) og ICPEN (internasjonalt nettverk for forbrukerombud). Vi har også delt vår kunnskap om personvernutfordringer i medie- og annonseindustrien med det tyske og franske konkurransetilsynet som har skrevet en felles rapport om dette markedet.

Som nevnt over har vi også presentert rapporten om sporing i det offentlige rom på en internasjonal konferanse i Berlin.

GPEN - sveip

Datatilsynet sjekket personverninformasjonen i seks hjemmetestprodukter koblet opp mot smarttelefon. Produktene målte blodtrykk, blodsukker (typisk brukt av diabetikere) og såkalte oksymeter/pulsoksymeter som måler oksygenmetning i blodet og puls (aktuelt for kolspasienter). Vi har sett på produkter som er lett tilgjengelig for norske forbrukere. Kartleggingen, eller «sveipet» som vi kaller det, er del av et internasjonalt samarbeidsprosjekt med 25 deltakende tilsynsmyndigheter.

4.4.2. Aktiviteter under delmål 4 – Datatilsynets ombudsrolle

Datatilsynet har en viktig rolle som ombud for personvernspørsmål. Dette innebærer at vi i egenskap av kompetent fagorgan skal bidra i personverndebatten. Ofte springer debattene ut av våre tilsyn eller som følge av utredninger og rapporter, eller ved at vi blir oppringt av eller selv tar kontakt med media for å kommentere eller flagge spesielle saker. Dette kan også innebære å møte på høring på Stortinget eller delta i ulike debatter.

I meldingsåret har vi særlig vært aktive i følgende debatter:

- GPS-klokke for barn, der vårt standpunkt har vært at dette er svært krenkende for barns personvern
- Krav om å dokumentere barns adferd i barnehagen i barnehager, som vi mener går alt for langt.

- Innføre dataavlesing, som vi mener er et inngripende tiltak som burde vært vedtatt som en solnedgangslov, og evaluert etter for eksempel tre år
- Sletting av DNA referanseprofiler, som vi mener går for sakte
- Behov for en bred utredning av personvernkonsekvenser av genteknologi
- Behov for et nytt DNA-utvalg
- Krav om at det bør nedsettes en personvernkommissjon på justissektoren
- Regulering av kryptering, som vi mener er svært uheldig
- Overvåkningsøkonomien
- Nye politimetoder og digital grensekontroll

4.4.3. *Effekten av aktivitetene*

Effektivt talerør internasjonalt

Viktige forbrukermarkeder globaliseres, og store amerikanske selskaper har oppnådd en svært sentral posisjon i de fleste nordmenns liv. Det nye personvernregelverket kommer, selvsagt, fra EU, og som ikke-medlem er det begrenset hvilke påvirkningsmulighet vi har.

Tross dette utgangspunktet, har Datatilsynet valgt å øke sin internasjonale aktivitet i 2016. Kun gjennom strategisk, målrettet arbeid er det mulig å oppnå innflytelse. Vi har særlig valgt å jobbe for økt synlighet, og å være en pådriver i nordiske samarbeid og påta oss arbeidsoppgaver eller selv ta initiativer i internasjonale fora. Blant annet arrangerte vi vårmøtet i Berlin-gruppen i mai 2016.

Dette har gjort at vi har brukt mer ressurser enn noen gang på internasjonalt arbeid. Vi opplever imidlertid at vi i stadig større grad blir lyttet til, og at vi blir invitert inn i «det gode selskap».

I meldingsåret har vi deltatt aktivt i flere undergrupper i WP29, og for første gang deltatt konkret i utarbeidelsen av utredninger, på helt sentrale områder. Vi har også blitt bedt om å delta i utarbeidelsen av et arbeidsdokument om profilering, som nettopp har startet.

Vi arrangerte, som en av svært få datatilsyn, er eget panel på den store personvernkonferansen CPDP i Brussel. Vi ble også invitert med som deltagere i to andre paneler. Vi har blitt invitert til samarbeid med det europeiske datatilsynet EDPS, og ble bedt om å skrive forord i et prestisjefyllt juridisk tidsskrift. I tillegg har vi holdt innlegg på forbrukerkonferanser og andre personvernkonferanser.

Våre bidrag har særlig vært knyttet til forordningsarbeidet, der vi har stilt oss til disposisjon, og til spørsmål knyttet til stordata og kommersiell bruk av personopplysninger, der vi i flere år har vært blant de datatilsyn med størst kompetanse. Det er derfor veldig tilfredsstillende å se at dette arbeidet har blitt lagt merke til, og har båret frukter.

Etter vår oppfatning har vi oppnådd delmålet om å være et effektivt talerør for personvern internasjonalt.

Datatilsynets ombudsrolle

Mens vi tidligere var en ganske ensom røst i personverndebatten, observerer vi nå at stadig flere, det være seg politiske partier, organisasjoner eller enkeltpersoner, deltar i debatten. Dette ser vi som svært positivt, og motiverende.

Listen over «ombudsaktiviteter» over viser at Datatilsynet er synlig i den offentlige debatten om personvern. Antall medieomtaler gikk igjen noe opp i 2016 etter en periode med nedgang, og vi blir

fortsatt i stor grad kontaktet av media for å kommentere personvernspørsmål. Vi opplever god respons og gode tilbakemeldinger på vår deltagelse. Det er imidlertid vanskelig å måle effekten av disse aktivitetene, ettersom det er mange faktorer som kan føre til endring, eller én enkeltfaktor som stanser en sak. Dessuten er ombudsarbeid ofte langsiktig, og styrt av utenforliggende omstendigheter.

Vi er også av den oppfatning av det i seg selv er et gode å reise debatt. Datatilsynet er kun en stemme, og personvern en interesse, når en politisk beslutning skal tas. Vi ser eksempel at overvåkningsøkonomi har vært debattert i hele 2016. Vi ser det fortsatt diskuteres om det bør nedsettes en personvernkomisjon, mens vi fikk god gjennomslag for dokumentasjonsregler i barnehager og bred støtte i vår motstand mot å regulere kryptering.

Datatilsynet mener derfor at vi har oppfylt delmålet.

4.4.4. *Ressursbruk*

Ressursbruken knyttet til vår internasjonale innsats, og bruk ombudsrollen, er vanskelig å fastslå nøyaktig. Dette arbeidet er integrert og henger tett sammen med øvrige aktiviteter, og det er vanskelig å anslå når det «rene» tilsyn- eller utredningsarbeid sluttet og når ombudsrollen starter. Diskusjonen om sletting av referanseprofiler for DNA er et eksempel. Saken startet med et tilsyn i 2011, og har siden har blitt fulgt opp gjennom saksbehandling, men samtidig har spørsmålet om bruk av DNA vært mye diskutert. Blant annet har flere politikere, og politiet, ment for lang lagring av DNA kan føre til at færre er villig til frivillig å avlegge DNA-prøve. Vi gjennomførte et nytt tilsyn, denne gangen med politiets DNA-register i 2015, og fulgt opp både som tilsyn, og ombud, i 2016.

Vårt arbeid innen sporing i det offentlige rom og kommersiell bruk av personopplysninger startet med to utredninger og påfølgende debatt, altså typisk ombudsarbeid. I 2016 har vi fortsatt utredningsarbeidet, men også gjennomført flere tilsyn. I tillegg har vi løftet begge rapporter internasjonalt, og deltatt med foredrag og i debatter på internasjonale konferanser.

På andre områder, som for eksempel GPS-klokker for barn, har vi utelukkende bruk ombudsrollen.

Vi vil anslå ressursbruken til fire årsverk, men da er ikke internasjonalt arbeid knyttet til forordningen medtatt. Dette er i overensstemmelse med det på forhånd antatte ressursbruk.

4.5. Gjennomførte evalueringer og hovedfunn

Datatilsynet har gjennomført seks evalueringer i 2016.

Kurs for personvernombud

I 2016 har Datatilsynet arrangert grunnkurs for nye ombud, juridisk fordypningskurs og kurs om informasjonssikkerhet og internkontroll både høst og vår. I tillegg har vi hatt en egen fagdag for personvernombud innen helse og forskning, samt en konferanse for ombud med 130 deltakere. Vi har aldri hatt så mange deltakere på våre kurs og konferanser som i 2016. Snittet på antall deltakere på kursene våre har vært rundt 60. Vi har gjort brukerevalueringer av samtlige arrangementer og tilbakemeldingene er gode både faglig og knyttet til selve gjennomføringen.

Juridisk veiledningstjeneste

Høsten 2016 gjennomførte Datatilsynet en brukerundersøkelse for veiledningstjenesten. Personer som fikk svar fra oss på e-post ble bedt om å gjennomføre en undersøkelse for å kartlegge tilfredsheten med svaret de fikk. Vi hadde 158 respondenter, og resultatene var meget gode. 70 prosent svarte at de i stor grad fikk svar på det de lurte på. Kun tre prosent svarte at de ikke fikk svar på det de lurte på.

Nettsiden vår

Datatilsynet utførte høsten 2016 en brukerundersøkelse på nett. Undersøkelsen spurte brukerne om de fikk gjort det de kom for å gjøre. Undersøkelsen hadde nærmere 1000 respondenter og viste at 78 prosent av de besøkende til datatilsynet.no lykkes med å få utført den oppgaven de kom for å gjøre. Dette er bra sammenliknet med andre offentlige nettstedet med bred portefølje. Vi ser imidlertid at privatpersoner som søker informasjon har en noe lavere gjennomføringsgrad enn profesjonelle brukere (74 mot 84 prosent), og vil forsøke å ta hensyn til dette når nettstedet opprustes i 2017.

Organisasjonsutvikling

Datatilsynets nye organisering er i 2016 evaluert på nytt. Vi hadde med oss tilstrekkelig med erfaring fra ny modell inn i evalueringen og foretok i samråd med gruppeledere og tillitsvalgte hensiktsmessige endringer. Modellen er ikke endret men mer personalansvar er delegert fra avdelingsledere til gruppeledere.

Arbeidsmetodikk

I 2016 kjørte Datatilsynet et internt prosjekt der vi så på egne arbeidsmetoder og muligheter for å jobbe mer effektivt. Vi identifiserte og implementerte en rekke tiltak, blant annet profesjonaliserte vi veiledningsmetodikken vår gjennom kursing og trening. Vi har tatt flere grep for å effektivisere saksbehandling, blant annet ved å lage bedre rutiner for bruk av standardtekster i saksbehandling, og vi har oppdatert og lagd nye standardtekster. Vi har også forenklet og automatisert avviksrapporteringsystemet vårt, blant annet ved å lage et nytt elektronisk skjema i Altinn. Vi har utviklet nye rutiner og et system for håndtering av tips for å sikre at viktige saker blir prioritert og fulgt opp. Vi viderefører fokuset på bedre arbeidsmetodikk i 2017 ved blant annet å videreutvikle tilsynsmetodikken vår.

Revisjon av Datatilsynets arbeid med sikkerhet og beredskap

KMD gjennomførte 15. desember en stedlig inspeksjon med Datatilsynets sikkerhets- og beredskapsarbeid. Ajourføring av vår dokumentasjon og praktisk heving av vår evne til å respondere på sikkerhetstruende hendelser har hatt et betydelig fokus de siste årene, og dette er et viktig

område for oss selv om vår forvaltning av gradert informasjon er marginal. Inspeksjonen kom derfor på et godt tidspunkt i vårt forbedringsarbeid, og vi har som kjent dialog med departementet om oppfølgingen.

4.6. En samlet vurdering av hvordan Datatilsynets valg av aktiviteter og bruk av ressurser har bidratt til å nå hovedmålet.

Overfor har Datatilsynet redegjort for de ulike aktivitetene vi har gjennomført under hvert enkelt delmål, og hvorvidt vi har oppfylt hvert enkelt delmål. I kapittel 2 har vi gitt en overordnet vurdering av årets resultater, og vi viser til hva vi har skrevet der. Vi har også anslått ressursbruken under hvert delmål.

Vi mener selv vi har valg de riktige aktivitetene under hver enkelt delmål. Vi har lagt stor vekt på å velge aktiviteter basert på innspill fra de som sitter nærmest hver enkelt sektor, bransjevise risikovurderinger og selvsagt nær kontakt med de mange sektorer vi har med å gjøre hvert år. Vi har også brukt de virkemidlene som er best egnet i hver enkelt sektor, det være seg tilsyn rådgivning eller informasjonsarbeid.

Vi skal ikke gjenta vurderingen under hvert enkelt delmål, men vil gjøre en sammenfattende vurdering. I meldingsåret har vi hatt økt pågang fra virksomheter, borgere og organisasjoner, og vi har gjennomført flere tilsyn enn de siste årene. Også på kommunikasjonsområdet er det jevn stigning. Dette viser etter vår oppfatning at vi lykkes godt med å bidra til at personvern blir kjent og at flere ser viktigheten av det.

Vi ser også at innebygd personvern blir vektlagt i stadig flere sektorer og i stadig flere virksomheter. Også offentlig sektor tar dette på stort alvor, og det er nå er krav i digitaliseringsrundskrivet. I lovprosesser er det er stykke vei å gå, men også her går det i riktig retning.

Forordningsarbeidet er i god rute. Vi har funnet gode samarbeidspartnere i privat og offentlig sektor, og ser at etterspørselen etter informasjon er svært stor.

Vi er særlig fornøyd med at vi har klart å oppnå et veldig godt omdømme internasjonalt innen området Big Data, personifisering og kommersiell bruk av personopplysninger. Vi har en pådriverroller i det nordiske samarbeidet, og mener vi er godt posisjonert i viktige organer når forordningen trer i kraft.

Vi mener ressursbruken under hvert enkelt delmål har vært riktig, og ser at den stort sett er som planlagt (selv om vi, som tidligere opplyst, ikke driver detaljert ressursplanlegging). Vi har brukt noe mer ressurser på internasjonalt arbeid, men det mener vi er riktig nå som forordningen snart trer i kraft.

Alt i alt mener vi å ha valgt de riktige aktivitetene, både under hvert enkelt delmål og samlet, og at ressursbruken har vært riktig.

5. Styring og kontroll i virksomheten

Datatilsynet er statens fagorgan i personvernspørsmål og skal holde seg løpende orientert om utviklingen på personvernområdet. Datatilsynet skal gi råd og veiledning til privatpersoner og offentlige og private virksomheter om korrekt behandling av personopplysninger. Datatilsynet skal gi faglige råd til departementets utforming av personvernpolitikken og etter nærmere avtale med departementet bistå departementet i fagsaker.

Datatilsynets målsetting er å ha velfungerende mål- og styringssystemer og disse bygger på prinsippene i Finansdepartementets Reglement for økonomistyring i staten (Reglementet). Vi legger også stor vekt på at plan-, strategi- og budsjettarbeid skal være godt forankret i organisasjonen. Planleggingen påvirkes naturlig nok av interne og administrative forhold, slik som hvilke budsjett- og bemanningsmessige ressurser vi har til disposisjon. I tillegg til plandokumentene har vi utarbeidet gode støtte- og oppfølgingssystemer for å ivareta krav til god økonomi- og virksomhetsstyring og ivaretagelse av kontrollansvar. Utgangspunktet for Datatilsynets virksomhetsplanlegging og prioriteringer er, i tillegg til tildelingsbrevet og virksomhetsinstruks fra departementet, Tilsynets overordnede strategi og områdestrategier for delsektorer.

Vi har i 2016 videreført arbeidet med organisering og effektivisering. Slikt arbeid inngår i kontinuerlige prosesser som går over tid og vil også være på agendaen i 2017. Vi har i 2016 blant annet etablert et eget prosjekt som tar for seg arbeidsmetodikk med tanke på effektivisering og mulig digitalisering av arbeidsprosesser. I 2016 har arbeidet med å tilrettelegge for og implementere nytt personvernregelverk hatt høy prioritet. Det innebærer også kartlegging av dagens arbeidsoppgaver og avklaring av og tilrettelegging for ny oppgaveløsning og fremtidig ressursbehov.

Datatilsynet gjennomfører evalueringer på områder det er hensiktsmessig for å få informasjon om effektivitet, måloppnåelse og resultater. Datatilsynet har også etablert et system for internkontroll for å sikre at krav til virksomheten følges opp og mål nås.

5.1. Redegjørelse for vesentlige forhold/endringer ved Datatilsynets planlegging gjennomføring og oppfølging

5.1.1. *Datatilsynets risikostyring*

For å sikre måloppnåelse og håndtere risikoer som kan hindre denne, utarbeider Datatilsynet risikovurderinger. Disse benyttes på flere områder for å sikre helhetlig måloppnåelse, innen økonomi, personal og informasjonssikkerhet. Risikovurdering benyttes også innen sektorvalg i tilsynsvirksomheten, da basert på en vurdering av risiko for personvernet per sektor. Risikovurderingene er dokumentert og oversendt departementet.

Datatilsynet følger opp risikoen for å ikke nå fastsatte mål gjennom en egen risikovurdering. Her identifiseres, vurderes, håndteres og følges risiko opp slik at den kommer innenfor akseptert nivå. Der hvor det vurderes å være høy risiko iverksettes risikoreducerende tiltak. Det har i 2016 ikke vært behov for å iverksette risikoreducerende tiltak.

For overordnet informasjonssikkerhet er ledelsen aktivt involvert i oppfølgingen av det som er identifisert som våre største IKT-risikoer.

5.1.2. *Status internkontroll*

Datatilsynet arbeider med internkontroll for å sikre at krav til virksomheten følges opp. Arbeidet med IKT-driftsdokumentasjon og IKT styringssystem er videreført og en rekke tiltak er fulgt opp.

Datatilsynets årsplan er utvidet til også å omfatte plan for oppfølging av internkontrollaktiviteter og rapporteringspunkter i henhold til denne.

Årsplanen (årshjulet) er bygd opp som et regneark med ulike arkfaner. De ulike fanene er:

- Internkontroll IKT sikkerhet
- Internkontroll økonomi
- Internkontroll personal
- Plan og rapportering
- Huskeliste

Eksempelvis så gir arkfanen «plan- og rapportering» en oversikt over når ulike interne og eksterne aktiviteter skal starte, prosessen og hvem som er ansvarlig. Eksempelvis når arbeidet med årsrapport skal starte, når den skal drøftes i ledergruppa, når den skal sendes departementet osv.

«Huskelisten» gir opplysning om når regelmessige møter med organisasjonene er, avsatte dager til virksomhetsplanlegging, plan for faglig påfyll, tidspunkt for ledersamlinger, strategisamlinger, budsjettprosess og muligheter for innspill osv.

Arkfanen «Internkontroll IKT-sikkerhet» er en oversikt over oppgaver, frister knyttet til ulike plan- og kontrolloppgaver.

Ansvarlige har ansvar for å ajourholde arkfanene og rapportere om gjennomførte tiltak og evt. avvik som må følges opp.

Årsplanen og behov for oppfølging av avvik drøftes regelmessig i ledermøter. Datatilsynet har i 2016 ikke hatt vesentlige avvik som har krevd ytterligere oppfølging.

5.1.3. *Sikkerhet og beredskap*

Vi hadde gode erfaringer med beredskapsdagen 2015 og gjennomførte også i 2016 en intern sikkerhets- og beredskapsdag. Da også med ekstern foredragsholder. Dette ga oss bedre bevissthet for betydningen av sikkerhetsarbeid i en bred kontekst (HMS, beredskap, enda vår evne til å løse krevende situasjoner og informasjonssikkerhet). Erfaringene fra denne dagen ga oss videre grunnlag for å trene på situasjoner og å videreutvikle våre rutiner og hendelseskort.

Datatilsynet har vurdert behov for å sikkerhetsklarere personell jf. sikkerhetsloven med tilhørende forskrifter slik at alle med tjenstlig behov er sikkerhetsklarert og autorisert.

Egen rapport om sikkerhetstilstanden i Datatilsynet er oversendt departementet.

5.1.4. *Redegjørelse for vesentlige forhold/endringer ved Datatilsynets planlegging, gjennomføring og oppfølging, herunder*

Prosjekter og igangsatte tiltak knyttet til Datatilsynets systemer:

- Datatilsynet har siden 2013 hatt et sikkerhetsarkitekturprosjekt gående. Etter løsnings- og leverandørvalg har det vært store utfordringer med deler av leveransen. Dette ble avklart før jul 2016, hvor en den siste delen av leveransen ble terminert etter avtalte mellom

leverandøren og Datatilsynet. Vi gjennomfører nå andre, mindre, IKT-tiltak for å bedre sikkerheten og oppgaveløsningen.

- Datatilsynet gjennomførte flere mindre systemoppgraderinger og bytter i 2016, blant annet innføring av en ny løsning for nyhetsbrev.

Forvaltningen av egne eiendeler (materielle verdier):

- Datatilsynet fører kontroll med inngåtte avtaler og eiendeler i et eget inventarsystem.

Oppfølging av ev. avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen:

- Vi har ingen merknader som krever oppfølging.

5.1.5. *Bemannings-, kapasitets og kompetansesituasjonen i Datatilsynet*

Datatilsynet har i 2016 hatt 47 årsverk. Fem årsverk er benyttet til arbeid med å forberede gjennomføring av nytt personvernregelverk. To årsverk er benyttet til andre oppgaver. I tillegg har to studenter og en lærling vært tilsatt deler av året. En medarbeider sluttet i 2016.

Våre ansatte er Datatilsynets desidert viktigste ressurs. Vi har som målsetting å ha motiverte medarbeidere med høy kompetanse. Dette oppnår vi ved å være tidsriktig organisert, gi medarbeiderne interessante og varierte arbeidsoppgaver, gi faglig påfyll, ha et godt arbeidsmiljø og legge til rette for utvikling. I 2016 har vi lagt særskilt vekt på kompetansebygging knyttet til nytt personvernregelverk og kompetanseoverføring fra ulike profesjoner til alle medarbeidere. Som et ledd i kompetanseheving og kompetansedeling gjennomgår vi regelmessig i plenum blant annet saker oversendt til nemnda, vedtak som er fattet i saker, presentasjon av gjennomførte tilsyn og funn fra disse, presentasjon av ulike rapporter, VP-presentasjon av oppnådde resultater og orientering om saker av stor viktighet mm.

Fremme likestilling og hindre diskriminering

I Datatilsynet har vi som målsetting å fremme likestilling og hindre diskriminering. Det gjør vi ved å ha god kunnskap om lovverket som sikrer et vern mot diskriminering i arbeidslivet og etterlevelse av lovverket i praksis. Særlig gjelder dette bestemmelser i likestillingsloven, diskrimineringsloven, diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og arbeidsmiljøloven.

I 2016 har Datatilsynet hatt 47 årsverk (57 prosent kvinner og 43 prosent menn). Ledergruppen består av fire menn (80 prosent) og en kvinne (20 prosent). Datatilsynet har også fire gruppeledere; en mann og tre kvinner.

Likestillingsrapport er vedlagt som egen tabell. Fra og med 2017 vil rapporten også inneholde statistikk over eventuelle lønnsforskjeller mellom kvinner og menn i de ulike stillingskategoriene.

Rekruttering

Datatilsynet har som mål å ha et mangfoldig og endringsdyktig arbeidsmiljø. Dette fremgår også av våre stillingsannonser.

Underrepresenterte grupper (mindre enn 40 prosent) oppfordres til å søke og kvalifiserte søkere fra underrepresenterte grupper kalles inn til intervju.

Diskrimineringsloven om etnisitet § 21 pålegger arbeidsgivere å redegjøre for iverksatte og planlagte tiltak, men ikke den faktiske tilstanden. Av personvern hensyn unnlater vi derfor å rapportere om

tilstand mht. etnisitet i egen tabell. Vi melder imidlertid at vi har stort mangfold i vårt arbeidsmiljø mht. etnisitet, religion, seksuell orientering og alder. Tiltaket om å ha oppmerksomhet på underrepresenterte grupper og diskriminering ved rekruttering og annen inkludering i arbeidsfellesskapet synes å gi gode resultater. Vi er i den heldige situasjonen at vi er en attraktiv arbeidsplass og vi har alltid mange gode søkere og vi ansetter de best kvalifiserte søkerne uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, seksuell orientering eller alder.

Tilrettelegging for ansatte med nedsatt funksjonsevne

Datatilsynet vurderer:

- Fleksibel arbeidstid ved behov – kronisk sykdom, graviditet, foreldrefravær og andre omsorgsoppgaver
- Tilpassede arbeidsoppgaver ved behov – sykdom, rehabilitering
- Hjelpemidler ved behov

Inkluderende arbeidsliv og HMS/arbeidsmiljø

Datatilsynet er omfattet av avtalen om inkluderende arbeidsliv, og har spesiell oppmerksomhet på forebygging og oppfølging av sykefravær. Sykefraværet i 2016 var totalt 3,89 prosent mot 8,04 prosent i 2015.

Sykefravær følges tett opp og det er lagt betydelig vekt på tilrettelegging og oppfølging, slik at det er mulig å komme raskt tilbake til arbeid etter sykdom.

I 2016 har Datatilsynet i samarbeid med bedriftshelsetjenesten gitt tilbud om og gjennomført arbeidshelsekontroller og ergonomivurderinger. Vi har også fått bistand for oppfølging av sykmeldte mm. Bedriftshelsetjenesten har i tillegg bistått ved gjennomføring av en vernerunde. Datatilsynet har i 2016 opprettholdt ordningen med å gi tilskudd til treningstilbud. Vi arrangerte også i 2016 kurs i bruk av vår hjertestarter.

Som arbeidsgiver har Datatilsynet plikt til å innkalle minst en kvalifisert funksjons- eller yrkeshemmet søker til ansettelsesintervju. I løpet av 2016 har ikke Datatilsynet hatt søkere som har oppgitt nedsatt funksjonsevne til noen stillinger.

Lære- og praksisplass

I 2016 ble vi godkjent til å ha en lærlingeplass innen IKT. En medarbeider som har hatt praksisplass hos oss i 2014/2015 ble tilsatt i denne fra august 2016.

6. Vurdering av framtidsutsikter

6.1. Forhold i og utenfor Datatilsynet som kan påvirke virksomhetens evne til samfunnsoppdraget vårt

De siste kalde vinterdagene i januar arrangeres hvert år Europas største personvernkonferanse. Uten at vi akkurat satt med ordtelleren, var det fire begreper som gikk igjen i nær sagt alle innlegg: Algoritmer, kunstig intelligens, automatiserte avgjørelser og ny personvernforordning. Det har vært snakk om alt dette i mange år. Faktisk er det i dagens lovgivning, som er fra år 2000, regler om automatiserte avgjørelser.

Det som er nytt, er at algoritmer vil treffe beslutninger om svært viktige spørsmål i livene våre, kunstig intelligens vil finne sammenhenger vi ikke engang har fantasi til å tenke på og stadig flere avgjørelser vil treffes uten at en mann eller kvinne har sett på et eneste saksdokument. Og midt i alt dette: EUs nye personvernforordning som trer i kraft i Norge 25. mai 2018.

Vi står ved et veiskille nå. Digitalisering, økt tilgang på gode datasett, lavere pris på lagring og økt prosessorkraft trekkes ofte fram som noen viktige faktorer. Nesten daglig kan vi lese om bransjer som snus på hodet av nye aktører (som taxibransjen), og om leger som finner en unik behandling for svært sjeldne kreftformer ved hjelp IBMs Watson. Vi ser det også i nye, ganske så dagligdagse, tjenester. Algoritmer brukes til å gi mer presis beregning av forsikringspremier, slik at vi kan få rabatter dersom vi jogger, spiser sunt eller passer på å lade mobilen hver natt. Politiet i andre land tar i bruk algoritmer og kunstig intelligens for å finne ut hvor det vil begås forbrytelser, og enda verre, hvem som vil gjøre det. Algoritmer kan gi beslutningsstøtte til, kanskje på sikt avgjøre, hvem som vil begå straffbare handlinger og hvem som skal prøveløslates.

Algoritmer vil også fatte beslutning om liv og død. Det er ingen tvil om at selvkjørende biler vil rulle rundt på norske veier om ikke veldig mange år. Køene vil reduseres, utslippene av klimagasser vil gå ned og færre vil dø i trafikken. Men *noen* vil fortsatt dø, og det er algoritmen som bestemmer hvem. Er det en 53 år gammel statsansatt kvinne med høy inntekt (som sikrer gode skatteinntekter) og god helse, eller en 57 år gammel ufør, kjederøykende mann som bruker dagene på å spille bingo? Men det kan også fremskaffe kunnskap som kan redde mange menneskeliv innen medisinsk forskning.

Å treffe avgjørelser automatisk har også mange fordeler. Det er for eksempel billigere, og saksbehandlingstiden kan bli svært kort, ja, den kan nesten skje i sanntid. Maskiner har også evne til å lære, og til å øve seg på å bli flinkere. Kvaliteten kan derfor bli bedre, mer presise. Her ligger noe av grunnen til at mange avgjørelser allerede treffes helt automatisk, for eksempel i Statens Lånekasse for utdanning og Husbanken.

Men det er ingen tvil om at den utviklingen vi beskriver, tross positive sider, skaper noen store utfordringer for folks personvern. Noen av grunnprinsippene i personvernet utfordres. Datamaksimalisering handler om at man ikke skal samle inn mer data enn det som er nødvendig, og all behandling skal ha et klart formål. Data som brukes skal være relevante for dette formålet. Selve ideen med stordataanalyse er imidlertid å samle inn mest mulig data og bruke dem til nye formål, og alle data er i prinsippet relevante. Som det iblant hevdes blant forskere er det data som i utgangspunktet ikke virker relevante i det hele tatt, som faktisk fører til et gjennombrudd i forskningen.

Den nye personvernforordningen vil få stor betydning for hvordan data kan behandles. Den slår fast at de viktige prinsippene over fortsatt vil gjelde. Dette vil skape utfordringer (litt enkelt sagt) for de

som mener det skal være fri bruk av alle data til alle mulige formål, og det er nettopp det som har vært lovgivers intensjon. Virksomhetene skal ansvarliggjøres, de skal ha kontroll på egne behandlinger, og de skal gode rutiner for lagring, sletting og videre bruk.

I relasjon til de vi skriver om her, er én de nye rettighetene i forordningen særlig viktig, nemlig *retten til en forklaring*. Men hvordan forklare det som i virkeligheten er uforklarlig, som kan innebære behandling og analyse av titusener av ulike datapunkter, regnet ut av en algoritme i et millisekund?

Et eksempel fra forsikringsbransjen er illustrerende: En premieberegning på en bilforsikring er selv i dag krevende å forklare. Her inngår en rekke faktorer, som for eksempel alder, antall år man har kjørt bil, og man bor i byen eller på landet, om man parkerer i garasje eller i gata osv. Dersom forbrukeren i tillegg har inngått avtale om en å ha en svart boks i bilen, kommer fart, oppbremsing, bruk av blinklys og så videre inn i beregning. Fortsatt er det mulig å forklare, men det blir nærmest umulig dersom også andre, utenforliggende forhold trekkes inn. Det kan være hva man «liker» i sosiale medier, venner man har, hva man spise, hvor man drar på ferie, hva man ser på TV eller om man stadig lar mobilen gå ut på batteri. Vi er svært spent på hvordan virksomhetene vil løse denne oppgaven.

Forbrukerne får også, på visse betingelser, rett til å kreve manuell behandling av automatiserte avgjørelser. En tilsvarende regel gjelder i dag, men har i realiteten aldri vært brukt. Framtiden vil vise om den vil få noen betydning i det framtidige regelverket, eller om det vil forbli en sovende bestemmelse.

Også som tilsynsmyndighet står vi overfor noen store, men spennende utfordringer. Det en prioritert oppgave å utvikle en metodikk for tilsyn med algoritmer. Men hvordan gjøre det? Det ligger i algoritmens natur at den er dynamisk, og at den skal lære av det den finner ved søk i ustrukturerte data. Vi tror likevel vi har mye å hente fra dagens tilsynsmetodikk, supplert med undersøkelser om de nye kravene/rettighetene i forordningen, ved å stiller helt åpne spørsmål som:

- Hva er formålet med innsamlingen?
- Hvilke data anser dere som relevante for formålet?
- I hvilken grad er algoritmen bygd på prinsippene for innebygd personvern og dataminimalitet?
- Hvor lenge vil dere oppbevare dataene?
- Hvordan legger dere til rette for at forbrukerne kan bruke sin rett til dataportabilitet?

Men vi har også tro på andre virkemidler enn tilsyn. I Norge har vi på flere sektorer med stort hell utarbeidet bransjenormer, for eksempel ved kollektivtransport-bransjen. Dette har ført til at svært mange velger anonyme reiseløsninger, og ikke minst skapt grobunn for et konstruktiv og godt samarbeid mellom bransjen og tilsynet. Ikke minst i en verden der teknologiutviklingen går svært fort er dette viktig. Som et eksempel kan nevnes at vi på få år har gått fra gamle plastikk-reisekort, til en svært vellykket app, uten at det har gått ut over personvernet. Når bransjen nå begynner utrulling av nye, sanntidsløsninger basert på Big Data og algoritmer, har vi et godt grunnlag for å finne gode løsninger.

Som nevnt over hadde Datatilsynet tre viktige sektorer og ett viktig prosjekt i tillegg til forordningsprosjektet, som er omtalt ovenfor. Vi vil i det følgende kort peke på de overordnede utfordringene innenfor hver av disse.

Justissektoren

I justissektoren møter vi stadig argumenter om at alvorlig kriminalitet generelt og terrorisme spesielt, nødvendiggjør nye og inngripende tiltak. Vi ser også at justismyndighetene argumenterer for utvidet tilgang til ulike registre som er opprettet for andre formål enn de politimessige. Utviklingen vil neppe stoppe opp i 2017, ikke minst vil digitalt grenseforsvar bli mye debattert i 2017, tror vi.

Denne utviklingen utgjør uansett en konstant trussel mot vårt personvern. I løpet av 2016 har vi sett flere tiltak og lovforslag som vil innebære store inngrep i den enkeltes rettigheter og frihet. Summen av de mange tiltakene er vanskelig å få øye på og å ta innover seg. Datatilsynet vil med andre ord fortsette å prioritere arbeidet med disse spørsmålene i årene som kommer.

Offentlig sektor

Innen offentlig sektor viser funn fra kontrollene i sektoren at aktørene fremdeles har betydelige mangler og en relativt lang vei å gå før vi kan si at sektoren er på et tilfredsstillende nivå. Riktignok finnes det flere unntak, og mange har kommet langt i etterkant av kontroller eller veiledning fra oss. Like fullt er det bekymringsfullt at sektoren har så betydelige mangler knyttet til internkontroll og informasjonssikkerhet som den har.

Dette betyr at vi, sammen med andre aktører, må arbeide for at sektoren bedrer seg i arbeidet med internkontroll og informasjonssikkerhet. Vi må fortsette å bruke våre virkemidler for å høyne nivået i sektoren.

Vi har initiert i et arbeid sammen med KS (kommunenes arbeidsgiver-, interesse- og medlemsorganisasjon) for å finne andre arenaer og andre virkemidler som kan benyttes for å øke bevisstheten rundt personvern og etterlevelse av personopplysningsloven i kommunal sektor. Dette var et arbeid vi hadde stor tro på at ville materialisere seg tidlig i 2016, dessverre har vi måttet konstatere at KS ikke har kunnet prioritere dette på en slik måte som vi hadde ønsket. Like fullt vil vi fortsette dette samarbeidet og søke å få bedre fart og struktur på dette i 2017.

Datatilsynet har i flere år deltatt i arbeidet med å få på plass gode og sikre eID-ordninger, både for privatpersoner, ansatte og virksomheter. Det gjenstår fremdeles en del arbeid før vi har løsninger som er gode nok for alle disse kategoriene, særlig gjelder dette offentlige løsninger for ansatte og for virksomheter.

Helsesektoren

Vi har store fremtidige utfordringer knyttet til velferdsteknologi, genetiske data og konfidensialitetssikring ved logganalyse.

Utover bruk av logg ser vi også at ny lovgivning har det blitt lettere å kunne gi tilgang til pasientopplysninger på tvers av virksomhetsgrensene og å samarbeide om små og store felles journalsystem. Vi mener at reguleringen rundt disse løsningene ikke er gode nok på forskriftsnivå. Våre kontroller over tid, viser at pasientjournaler mangler den nødvendige strukturen som skal til for å kunne sikre at det ikke gis tilgang til mer enn nødvendig. Vi er derfor bekymret for at den adgangen pasientjournalloven gir, kan føre til unødvendig og utilsiktet spredning av pasientopplysninger.

Innen helsetjenesten skjer det en omfattende behandling av helseopplysninger som regnes som intern kvalitetssikring. Slik behandling av opplysninger er ansett å være lovhjemlet etter blant annet helsepersonelloven § 26, og dermed unntatt fra konsesjonsplikt. Denne hjemmelen er imidlertid svak og uklar etter vår oppfatning, og den er strukket langt med tanke på hvilke former for behandling av opplysninger den anses å gi hjemmel til.

Pasientjournallovens åpning for samarbeid om pasientjournaler mellom virksomheter, medfører også at det åpnes for at intern kvalitetssikring med den svake hjemmelen i helsepersonellovens § 26 utvides til å dekke alle innen slike samarbeid.

Stortinget har vedtatt at det skal opprettes et nytt register for kommunale helse og omsorgstjenester, KPR. Dette registeret skal forskriftsreguleres, og arbeidet med forskriften vil være et viktig personvernarbeid. Vårt inntrykk er at ønsket om å ha et omfattende og detaljert KPR er stort, og det skal tjene mange og tilnærmet ubegrensede formål.

I tillegg ser vi tendenser til at det er ønskelig å gå bort fra den klare hovedregelen om samtykke fra registrerte innen sekundærbruk av helseopplysninger. Nye forskrifter vil aktualisere disse problemstillingene, og vi ser det som en utfordring å sikre at det også i fremtiden er samtykke som er det sentrale rettslige grunnlaget ved slik bruk av personopplysninger.

Det er en meget positiv personverntrend innen helsetjenesten at borgerne skal gis størst mulig grad av selvbestemmelse i egne opplysninger med nye innbyggertjenester. Dette ser vi som en styrking av den enkeltes rett til personvern. Samtidig er det enkelte utfordringer knyttet til at dette krever stadig større bevissthet og kunnskap hos den enkelte.

Helse- og omsorgstjenesten og NAV besitter enorme mengder data om oss. De er meget interessante for gjennomføring av stordataanalyser. Slike analyser utfordrer den tradisjonelle praksisen knyttet til sekundærbruk av data, og den reiser nye personvernproblemstillinger som vi mener kan være utfordrende for den enkelte og for de som skal vurdere om denne bruken av data skal tillates eller ikke.

Kommersiell bruk av personopplysninger

Innsamling og bruk av personopplysninger til kommersielle formål vil øke i årene som kommer. Personalisering av tjenester får fotfeste i sektor etter sektor. Det blir en viktig utfordring fremover å styrke borgerens kontroll over egne data. Virksomhetene må bli flinkere til å informere tydelig om hvilke opplysninger de samler inn, hvor lenge de blir lagret og hvordan de behandles. Det skal være lett for folk å be om innsyn og å få sine data slettet hvis de ønsker det. Opplysninger som samles inn og brukes til profilering bør lagres så kort som mulig. Jo mer data som lagres, jo mer omfattende og detaljerte profiler er det mulig å lage. Den nye forordningen gir nye og viktige rettigheter til forbrukeren, blant annet rettigheten til dataportabilitet. Datatilsynet vil jobbe for at virksomheter utvikler løsninger som på en enkel måte lar brukeren ta med seg data fra en tjeneste og laste dem opp i en ny.

Flere tilsynsoppgaver

Datatilsynet vil få flere oppgaver, og virkemidler, når den nye forordningen trer i kraft. I tillegg foreligger i skrivende stund forslag om at vi skal få ytterligere tilsynsansvar på flere områder.

- I e-privacy-forordningen er det foreslått at datatilsynene skal få tilsynsansvar for regler om kommunikasjonsvern, som i dag ligger i Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom). Dette innebærer blant annet tilsyn med regler om informasjonskapsler og konfidensialitetsvern i telekom-sektoren.
- Nytt regelverk for tilsyn med EUs regelverk for registrering av reiseopplysninger og reisetillatelse fra visumfrie land (ETIAS – ordningen)
- eIDAS-forordningen (forordning 910/2014 om elektronisk identifisering og tillitstjenester for elektroniske transaksjoner på det indre marked), har vært på høring, og det ble foreslått å legge

tilsynsansvaret til Nkom. En høringsinstans foreslo imidlertid at Datatilsynet burde ha en slik rolle, og Nærings- og fiskeridepartementet har nå kontaktet oss om vårt synspunkt på dette

- Mulig tilsyn med deler av regelverket på selvkjørende biler jf høringsutkast fra Samferdselsdepartementet, hvor det tas opp at dette må drøftes nærmere i følge med forskriftsarbeidet.

Vi ser at vi vil få en økt arbeidsbyrde når forordningen trer i kraft. Dersom vi i tillegg får nye tilsynsoppgaver, hvor særlig tilsynet etter eprivacy-direktiver vil være ressurskrevende, vil det være svært krevende å gjøre et tilfredsstillende jobb uten en ressursøkning.

6.2. Særlig om vår evne til å løse samfunnsoppdraget på lengre sikt, og konsekvenser utviklingen beskrevet over får for Datatilsynets evne til å oppnå resultater, gjennomføre tiltak og prioritere

Som beskrevet over skjer det betydelige endringer både teknologisk, politisk og regulatorisk som påvirker vårt arbeid. Nettopp derfor er det viktigere enn noen gang å ha en langsiktig, godt forankret strategi der vi beskriver hvordan vi skal møte utfordringene på en offensiv måte. Det er selvsagt for tidlig å konkludere med hva som skal bli våre framtidige strategiske hovedsatsinger, men vi vil rapportere grundigere på dette i årsrapporten for 2017. Vi kan imidlertid allerede nå peke på følgende svært sentralt tiltak; kompetanse, effektivisering, organisasjonsutvikling og internasjonalt engasjement. Nedenfor vil vi vurdere hvorvidt vi vil være i stand til å iverksette egnede tiltak, blant annet i lys av hvordan vi mener å ha lyktes med disse satsingene i meldingsåret.

Kompetanse i alle ledd er avgjørende. Vi har i dag et svært kompetent arbeidskorps, og konstaterer at vi ofte omtales som en av de mest kompetente datatilsynene i Europa på stordata, personifisering og kommersiell utnyttelse av personopplysninger. Bak dette ligger en langsiktig, strategisk satsing der vi særlig har utnyttet styrken i vår tverrfaglighet og at vi har satt av tilstrekkelig med ressurser til å drive analysearbeid. Vi mener derfor vi er godt forberedt til å møte den nye teknologien vi beskriver over, med algoritmer og automatiserte avgjørelser.

Vi har også rigget oss godt for å være klare til å praktisere det nye personvernregelverket. Det interne prosjektet vårt har god framdrift, og vi har lagt opp til at alle medarbeidere skal ha god kjennskap til regelverket når det trer i kraft.

Som det fremgår flere steder i denne meldingen opplever vi økt pågang fra virksomheter og enkeltpersoner. Det er tidvis krevende å prioritere mellom de lovpålagte kontroll- og veiledningsoppgavene, og det langsiktige utredningsarbeidet. Dette arbeidet henger imidlertid tett sammen og er gjensidig avhengig av hverandre. Vi har i meldingsåret gjennomført flere effektiviseringstiltak, og jaktet på tidstyver. Det er imidlertid ingen tvil om at vi må ytterligere intensivere dette arbeidet. Vi må særlig se på hvordan vi mer effektivt kan gjennomføre tilsyn, og prioritere mellom viktige og mindre viktige saker. Vi må også bli flinkere til å ta i bruk digitale løsninger, og ta konsekvensen av våre valg, for eksempel ved på sikt å kun tilby digitale løsninger. Vi har et eget digitaliseringsprosjekt som jobber med dette.

Vi har de siste årene gjort betydelige endringer i vår organisasjonsform. Det er imidlertid viktig at vi har et kontinuerlig blikk på organisasjonen vår. Særlig de nye oppgavene i forordningen og eventuelt nye tilsynsoppgaver kan få betydning for hvordan vi skal organisere oss.

Det internasjonale, og særlige det europeiske samarbeidet vil bli stadig viktigere. Vi har forsøkt, og føler at vi har lyktes godt med å være mer aktive og synlige på den internasjonale arenaen. Dette gir oss større innflytelse, og en tydeligere stemme i European Data Protection Board. Vi vil derfor ytterligere øke innsatsen på dette området.

Vi mener derfor vi er godt posisjonert for å møte de utfordringene som venter. Det vil imidlertid alltid være rom for forbedring, effektivisering og ytterligere kompetansebygging. Hvorvidt vi vil være i stand til å løse samfunnsoppdraget vårt henger også tett sammen med ressursituasjonen, særlig for å løse de nye oppgavene i forordningen på en god måte, samt nye tilsynsoppgaver.

7. Årsregnskap

7.1. Ledelseskommmentarer

Datatilsynet er på nettoføringsordningen. Ordningen er slik at virksomheten skal bokføre merverdiavgiften på en egen artskonto og Datatilsynet gis fullmakt til å belaste merverdiavgiften på Finansdepartementets kapittel 1633.

Bevilgning

Datatilsynet fikk 45 587 000 kroner til disposisjon i budsjettproposisjonen 2016. I tillegg ble 1 855 000 kroner overført fra 2015. Datatilsynet fikk også 642 000 kroner som kompensasjonsutgifter som følge av det sentrale lønnsoppgjøret i mai 2016. Når overføringene fra 2015 og tilleggsbevilgninger var lagt til, hadde vi totalt 48 084 000 kroner til disposisjon i 2016.

Mellomværende med statskassen utgjorde 1 474 569 kroner pr 31.12.2016. Dette er skyldig skattetrekk på 1 483 569 kroner og 9 000 kroner på andre fordringer.

Samlet har Datatilsynet på kapittel 054501 hatt et mindre forbruk på 1 736 000 kroner som er søkt overført til 2017. Midlene benyttes til avtalte men forsinkede leveranser knyttet til forordningsprosjekt og IKT-prosjekt.

Statens konsernkontoordning

Datatilsynet omfattes av statens konsernkontoordning. Bankinnskudd og utbetalinger gjøres opp daglig mot oppgjørskontoer i Norges Bank. Datatilsynet tilfører slik ikke likvider gjennom året, men har trekkrettighet på vår konsernkonto.

Fullserviceavtale med DFØ

Datatilsynet har en fullserviceavtale for regnskapstjenester med Direktoratet for økonomistyring (DFØ). Dette innebærer at DFØ utfører det meste av aktivitetene som er knyttet til økonomisystemet på vegne av Datatilsynet.

Avtale med Statens innkrevingsentral

Datatilsynet har en avtale med Statens innkrevingsentral om at de innkrever tvangsmulkt og overtredelsesgebyr på vegne av Datatilsynet. Gebyrer inngår ikke som driftsinntekt, men føres på kapittel 3545 i statsregnskapet. I 2016 beløper dette seg til 2 627 000 kroner.

Vurdering

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R 115 fra Finansdepartementet og krav fra overordnet departement. Årsregnskapet gir etter min vurdering et dekkende bilde av Datatilsynets økonomiske situasjon, disponible bevilgninger og regnskapsførte utgifter og eiendeler.

Riksrevisjonen er utnevnt til ekstern revisor for Datatilsynet. Årsregnskapet er p.d.d. ikke revidert. Revisjonsberetningen for årsregnskapet offentliggjøres på Datatilsynets hjemmeside når Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen og revisjonsberetningen ikke lenger har status utsatt offentlighet.

Oslo, 1.3.2017

Bjørn Erik Thon
Direktør

7.2. Prinsippnote for årsregnskapet

Årsregnskap for Datatilsynet er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»), fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 18. september 2013. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av eget departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a. Regnskapet følger kalenderåret
- b. Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c. Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d. Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*» er lik i begge oppstillingene.

Alle statlige virksomheter er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporten

Bevilgningsrapporten viser regnskapstall som Datatilsynet har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Datatilsynet har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser Datatilsynet står oppført med i statens kapitalregnskap. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kombinasjon av kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgifter knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Artskontorrapporteringen

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen.

Note 5 til artskontorrapporteringen viser forskjell mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Vedlegg

A. Oppstilling av bevilgningsrapportering

Utgifts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2016	Merutgift (-) og mindreutgift
0545	Datatilsynet	01	Driftsutgifter	A, B	48 084 000	46 348 487	1 735 513
1633	Nettoordning for mva i staten	01	Driftsutgifter	B		1 839 201	
Sum utgiftsført					48 084 000	48 187 688	

Inntekts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling	Regnskap 2016	Merinntekt og mindreinntekt (-)
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse			62 016	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift			3 942 336	
Sum inntektsført					0	4 004 352	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						44 183 336
Kapitalkontoer						
60065401	Norges Bank KK /innbetalinger					1 292 333
60065402	Norges Bank KK/utbetalinger					-45 220 733
715003	Endring i mellomværende med statskassen					-254 936
Sum rapportert						0

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)					
Konto	Tekst		31.12.2016	31.12.2015	Endring
715003	Mellomværende med statskassen		-1 474 569	-1 219 633	-254 936

Note A - Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Bevilgning	Lønns-kompensasjon	Samlet tildeling
054501	1 855 000	45 587 000	642 000	48 084 000

Note B - Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift (-) /mindreutgift	Merutgift (-) /mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
054501	Kan overføres	1 735 513	1 735 513	1 735 513	2 404 200	1 735 513
163301		0	0	0		

Mulig overførbart beløp

Datatilsynets ubrukte bevilgning på kapittel/post 054501 beløper seg til kr 1 735 513. Da dette beløpet er under grensen på 5 prosent regnes hele beløpet som overføring til neste budsjettår. Overføringen er en beregning, og Datatilsynet får tilbakemelding fra KMD om endelig beløp som overføres.

Belastningsfullmakt

Datatilsynet omfattes av nettoføringsordningen i staten, og har fullmakt til å rapportere betalt merverdiavgift på Finansdepartementets kapittel/post 163301. Rapportert beløp medfører ingen overføring eller overskridelse av rammer.

B. Oppstilling av artskontorrapporteringen

Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	Note	2016	2015
Innbetalinger fra gebyrer		0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		0	0
Salgs- og leieinnbetalinger		0	0
Andre innbetalinger		0	0
Sum innbetalinger fra drift		0	0
Utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	1	32 476 860	28 862 875
Andre utbetalinger til drift	2	12 455 014	9 563 537
Sum utbetalinger til drift		44 931 875	38 426 412
Netto rapporterte driftsutgifter		44 931 875	38 426 412
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter		0	0
Sum investerings- og finansinntekter		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	4	1 416 119	677 137
Utbetaling til kjøp av aksjer		0	0
Utbetaling av finansutgifter	3	493	428
Sum investerings- og finansutgifter		1 416 612	677 565
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		1 416 612	677 565
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.		0	0
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader		0	0
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		0	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		62 016	57 243
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		3 942 336	3 503 069
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		1 839 201	1 332 753
Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		-2 265 151	-2 227 559
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		44 183 336	36 876 418

(Fortsetter neste side)

Oversikt over mellomværende med statskassen

Eiendeler og gjeld	2016	2015
Fordringer	9 000	-50 800
Kasse	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank	0	0
Skyldig skattetrekk	- 262 938	49 852
Skyldig offentlige avgifter	-998	998
Annen gjeld	0	4 485
Sum mellomværende med statskassen	5	-254 936

Note 1 – Utbetalinger til lønn

	2016	2015
Lønn	28 955 223	26 781 574
Arbeidsgiveravgift	3 942 336	3 503 069
Sykepenger og andre refusjoner	-1 315 927	-2 240 645
Andre ytelser	895 228	818 877
Sum utbetalinger til lønn	32 476 860	28 862 875

Antall årsverk:	47	43

Note 2 – Andre utbetalinger til drift

	2016	2015
Husleie	3 789 697	3 594 674
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	422 621	5 026
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	589 945	513 277
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	82 080	94 506
Mindre utstysanskaffelser	115 913	92 191
Leie av maskiner, inventar og lignende	1 858 654	1 268 344
Kjøp av fremmede tjenester	1 953 781	2 195 234
Reiser og diett	1 346 871	715 521
Øvrige driftsutgifter	2 295 452	1 084 765
Sum andre utbetalinger til drift	12 455 014	9 563 537

Note 3 – Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2016	31.12.2015
Innbetaling av finansinntekter		
Renteinntekter	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0
Utbetaling av finansutgifter		
Renteutgifter	593	428
Sum utbetaling av finansutgifter	493	428

Note 4 – Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2016	31.12.2015
Utbetaling til investeringer		
Immaterielle eiendeler og lignende	519 000	292 262
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	897 119	384 875
Sum utbetalt til investeringer	1 416 119	677 137
Utbetaling til kjøp av aksjer		
Kapitalinskudd	0	0
Sum utbetaling av aksjer	0	0

Note 5 – Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2016 Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	31.12.2016 Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Andre fordringer	9 000	9 000	0
Sum	9 000	9 000	0
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-410 174	0	-410 174
Skyldig skattetrekk	-1 483 569	-1 483 569	0
Sum	-1 893 743	-1 483 569	-410 174
Sum	-1 884 743	-1 474 569	-410 174

C. Likestillingsrapportering

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig ansettelse		Foreldre-Permisjon ¹		Legemeldt sykefravær	
		M %	K %	Total	M kr %	K kr %	M %	K %	M %	K %	M %	K %	M %	K %
Totalt i virksomheten	2016	42,55	57,45	47,00	100,00	87,89	0,00	3,70	7,00	6,70	18,56	81,44	0,68	1,03
	2015	45,65	54,35	46,00	100,00	88,17	4,76	4,00	6,76	4,00	30,00	70,00	0,03	0,55
Toppleidelse - direktør/avdelingsdirektør	2016	80,00	20,00	5,00	100,00	93,41	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
	2015	80,00	20,00	5,00	100,00	93,31	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
Kategori 1 - ingeniører	2016	66,67	33,33	6,0	100,00	126,65	0,00	0,00	0,00	0,00	2,13	0,00		
	2015	83,33	16,67	6,00	100,00	112,60	0,00	0,00	0,00	0,00	2,17	0,00		
Kategori 2 - seniorrådgivere	2016	34,62	65,38	26,00	100,00	93,92	0,00	0,00	0,00	0,00	4,26	4,26		
	2015	39,13	60,87	23,00	100,00	96,88	0,00	0,00	0,00	0,00	4,35	4,35		
Kategori 3 - rådgivere	2016	42,86	57,14	7,00	100,00	102,70	0,00	0,00	0,00	0,00	2,13	0,00		
	2015	30,00	70,00	10,00	100,00	109,54	0,00	0,00	0,00	0,00	2,17	0,00		
Kategori 4 - førstekonsulenter, konsulenter, sekretærer	2016	0,00	100,00	3,00	100,00	- ²	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
	2015	0,00	100,00	2,00	100,00	- ²	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		

1. Foreldrepermisjon: 5 personer har hele eller deler av året vært ute i foreldrepermisjon, 3 kvinner og 2 menn. Til sammen omlag 2 årsverk.

2. Det er ikke mulig å rapportere på lønnsprosent for kvinner i kategori 4, da det ikke er noen menn å sammenligne med.